XXIII. évfolyam. Veszprém, 1915. december 25. 52. szám.

VESZPRÉMI HIRLAP

POLITIKAI HETILAP.

AZ EGYHÁZMEGYEI IRODA HIVATALOS KÖZLÖNYE ÉS EGYHÁZMEGYEI HIVATALOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

Megjelenik minden vasárnap.
Előfizetési ár: Egész évre 12 kor., félévre 6 kor., negyedévre 3 kor. (Tanitóknak egy évre 8 kor.) Egyes szám ára 24 fillér.
Hirdetések ára: Egész oldal 32 kor., féloldal 16 kor. stb.

Felelős szerkesztő:
Hoss József dr.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Veszprém, Egyházmegyei Nyomda. (Telefon: 61.)
Előfizetéseket elfogad és hirdetéseket felvesz: a kiadóhivatal.
A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez intézendők

Karácsony ünnepén.

Irta: dr. Rédey Gyula c. püspök, nagyprépost.

Az Egyház Martyrologiumának azon szakasza, mely az Ur Jézus Krisztus test szerint való születését minden Karácsony évfordulati ünnepének előestéjén a bibliai korszakok előrebocsátása után ezekkel az emlékezetes szavakkal jelenti be: a 194. Olympiáskor, Róma alapitásának 752. esztendejében, Oktávián Augusztus császár uralkodásának 42. esztendejében, az *„egész földkerekség békéjében“*, a világ hatodik korszakában Jézus Krisztus az örök Isten, az örök Atyának Fia meg akarván a világot az ő legkegyesebb eljövetelével szentelni, a Szent-Lélektől fogantatva, fogantatása után kilenc hónap elteltével, Juda Betlehemében születik a Szüz Máriától, emberré lévén.

Ez egyszerü, kronologikus, de minden ékesszólásnál hatalmasabb szavakban benne van az egész, e történeti tény előtt élt emberiségnek minden reménysége és vigasztalása s az utána élt és még eljövendő nemzedékeknek minden vigasztalása, öröme, boldogsága s a jövendő örök életbe vetett minden reménysége.

Jól mondja Aranyszáju szent János a maga lángelméjének ma is hasonlithatlanul álló inventiójával: „Közelget az ünnep, mely minden ünnepek között legméltóbb a tiszteletre. — Melyik az? Krisztus test szerint való születése. — Mert vizkereszt, husvét, a menybe-menetel és pünkösd ünnepei mind innen veszik eredetüket és alapjukat.“[1])

„És az Ige testté lőn és mibennünk lakozék“, mondja a szeretett tanitvány, szent János evangeliuma annyiszor megcsodált bekezdésében.

És hiába ellene minden kétely, hiába minden tagadás. A történeti tény, az Ur Jézus Krisztus emberi születése oly igazán isteni bölcsességgel volt az első emberpár bünbeesésének napjától előkészitve; magától az Istentől kihirdetve a theologusok által proto-evangeliumnak méltán nevezett isteni kinyilatkoztatásban, az Isten küldöttei, az ihletett próféták által a századok hosszu folyamán annyiszor és oly félreérthetetlen szavakkal bejelentve a zsidó népnek és ezek élő hagyományai és szent könyvei által az egész élő emberiségnek tudtára adva: hogy amint nincs az emberiség egész történetében egyetlen egy tény, mely az összes valaha élt és még eljövendő nemzedékekre annyira fontos volna, ugy nincs egyetlen egy, mely az emberiségnek öntudatába minden időkben oly mélyen bevésve lett volna.

„Négy ezer éven át hagyományoztatott örökségül a Megváltóban való hit. A család ugy fogadá ezt őseitől, mint a várakozás és remény örökségét. Izrael fiai azt hiszik, hogy csakis a megigért Megváltó nevében fognak üdvözülni; és körülöttük az egész szünet nélkül oly sok mozgalom- és kinzaklatta világ valóban csak azon fárad: hogy Megváltóját megteremje. A régi Kelet hagyományai, sőt még tévelyei és hitregéi is állandóan megőrizték és megörökitek eme titokteljes várakozást. Ez, e titokteljes várakozás volt a mozgató ok, mely mintha állandóan, mintegy öntudatlanul kényszeritette volna a pogány világot, hogy az isteni határozatok teljesitésére közreműködjék.“

Isten a maga véghetetlen bölcsességében előre látta, hogy az első emberpár bünbeesése után egy soha meg nem szünő, örökkön égő és égető viaskodás indul meg a között a két egymással homlokegyenest ellenkező elem között, melyet egyik oldalon a gőg, a féktelen szabadosság és a gyülölet, — a másik oldalon az igazság, a rend, az erény és a szeretet képviseli; — rövidebben, elkeseredett küzdelem a Megváltó Isten és az ő engesztelhetetlen ellenfele, vagyis egyszóval: Jézus Krisztus és a Sátán között. Amint az egész küzdelemnek központja maga a Megváltó Isten: az emberré lett Ige; ugy maga az egész emberiség története nem más, mint magának az Igének története. Az ókor az ő eljövetelében való hit, várakozás és reménység története és az ujkor az ő születése, halála s az általa alapitott s az ő művét folytató egyházának történelme.

Azért mondja oly valóban tömören és kimeritően Schlegel Fr.: „Lehetetlen az emberi dolgokat tökéletesen megértenünk és helyesen megitélnünk, ha számba nem vesszük az azokat igazgató isteni okfővel való belső összeköttetésüket. *Isten a nemzeteknek, tekintettel az ő Krisztusára, bizonyos küldetést adott. Ha ezen isteni középpontot a történelem közepéből kivesszük, megzavartuk azt; elvettük ragasztékát és kötelékeit. A Krisztusra való várakozás és az ő születése nélkül a világtörténelem: épület alap és kulcs nélkül, talány szó nélkül, egy nagy romhalmaz, egy be nem végzett emlékszobor töredékei.* Röviden: *az emberiség nagy tragédiája eredmény és megfejtés nélkül!*“

És Mgr. de Salinis: „A bünbeesés és a megváltás, ez ama két szó, mely az emberi nem történelmét megmagyarázza és összefoglalja.“

Az Ur Jézus Krisztus test szerint való születése tulajdonképpen a legnagyobb felmagasztalása az embernek és az emberi természetnek, — mig a megromlott emberi természet a pogány világban nyomorult, gyenge, sőt sokszor jellemileg az emberek söpredékét képező cézárokat teszi istenné, hogy egyszerre adja legkiáltóbb tanuságát elvetemült szolgaiasságának és mérhetetlen gőgjének: az isteni bölcsesség magát az örök Istent teszi emberré, hogy egyrészt az alázatosságra tanitsa meg az emberi nemet s másrészt a szolgaiasság fertőjéből az Isten fiainak égi méltóságára és ennek megbecsülésére oktassa. „Leszállt e földre a gazdag és könyörületes közbenjáró az égből és e csodálatos átváltozással üdvözlésünk ügyét áldásthozóan megoldotta: a mieinket átvevén, sajátjait adta: a gyalázatért tiszteletet, a szenvedésekért üdvösséget, a halálért életet.“[1]) „Krisztus a rosszabbat választotta, hogy helyébe neked a kitünőbbet adja: nélkülözött, hogy nélkülözésével tégedet gazdagitson, szolgai alakot öltött, hogy mi szabadokká lehessünk; leszállott, hogy mi felmagasztaltassunk; megkisértetett, hogy mi győzedelmeskedjünk; meg akart vettetni, hogy minket megdicsőitsen; meghalt, hogy minket üdvözitsen; felment, hogy bennünket, a vétkek fertőjében fetrengőket magához felemeljen.“[2])

Ily nagy, átalakitó hatása lévén Jézus Krisztus születésének az egész emberiségre, illő volt, hogy a keresztény világ az évek sorát az Üdvözitő születésétől számitsa. Szépen mondja erre vonatkozólag Chateaubriand: „Egy kisded születik szolgai sorsból és megvetett fajból Betlehem egy istállójában: ime az egyedüli ura a világnak, akinek nevét Róma nagy megdöbbenéssel tanulja meg. És mindennek dacára e kisdednek születésétől meg kell változtatni a chronologiát és e születéstől keltezni az uj világ korszakának első évét.[3])

Uj világ; keresztény világ; a megváltott, az éggel kibékitett emberiség világa! Az Isten- és emberszeretet uj világa a földön. Milyen furcsán, milyen idegenszerüen hangzanak e szavak ma, midőn a keresztény kultura- és civilizáció majd kétezredik esztendejében épp azok a nemzetek és birodalmak, melyek e civilizációnak méltó hordozói, annyiszor és méltán megdicsért uttörői és terjesztői voltak az emberiség történetének hosszu századaiban, az emberi tudomány és haladás legrafináltabb fegyvereivel törnek egymásra, hogy egy még eddig soha nem látott, sőt eddig nem is sejtett, a legmerészebb költői fantáziát is tulszárnyaló vérontással pusztitsák el mindazt a kincset és nagy értéket, amit évszázadok, sőt évezredek kulturmunkája e világrészben megteremtett.

Ez a szent Karácsony már a második Karácsony-ünnep e rémülettel teljes időben, e világrendito vérontásban. És mi mégis

[1]) Aranyszáju szent János: Hom. b. de s. Philogonio.

[1]) Nagy Leo. Serm. 54. de Pass. Dom.
[2]) Nar. szt. Gergely. Or. 41. in Pentec.
[3]) Études historique I. Partie.

hisszük és szent meggyőződéssel valljuk, hogy e vérözön hullámai felett ott jár az Ur, kinek áldott lába alatt szilárd talajjá lőn a tenger vize, az Ur, ki parancsolt a szeleknek és a hullámoknak. Az ő keresztje, az ő szentséges vérével átitatott kereszt az a „Vöröskereszt", mely e világborzalom rémületeiben az egyetlen vigasztalás, az egyetlen remény, az egyetlen bár sajgó, bár fájó boldogság, melyen, mint egykor a Nagy Konstantin előtt megjelenő égi kereszten, mintha ott égnének a minden időket és minden világokat átragyogó szavak: „E jelben győzni fogsz".

És mi ma jobban mint valaha, bizva az Ur mindenható hatalmában és isteni igéreteiben, melyekkel a benne hivő kisded nyájnak isteni segitségét és pártfogását megigérte: menjünk alázatos szivvel a betlehemi jászoly elé, hadd essék a mi meggyötört szivünkre az isteni gyermeknek és szüz Anyjának szeméből egy biztató sugár, hogy megvigasztalva és megerősödve szivünkben, — megihletett ajkakkal énekelhessük az őt köszöntő angyalokkal: *„Dicsőség Istennek a magasságban és békesség a földön a jóakaratu embereknek!"*

Az önbiráskodás.

Az állami élet legkezdetlegesebb formáiban bő alkalom volt arra, hogy az egyes egyének a szenvedett jogsérelmeket maguk igyekezzenek kiegyenliteni, elháritani, megtorolni. A kezdetleges állam még nem volt sem olyan erős, sem annyira kulturált, hogy a biráskodás mai szabályait megalkothatta volna és azoknak kényszerü jellegét mindenkire ráoktrojálhatta volna. Amint azonban az állami élet egyes megnyilvánulásai mind jobban és jobban kijegecesedtek, kialakult a biráskodás formája is és az ugynevezett »önbiráskodás« életképessége fokról-fokra csökkent. Mai nap jogéletünkben csak mint *kuriózumok* vannak még meg az önbiráskodásnak egyes tünetei, de ezek is annyira szabályokhoz kötöttek, hogy csak igen ritka esetekben érvényesülhetnek.

Ma már csak ott van helye az önbiráskodásnak, ahol ezt a törvény kifejezetten megengedi.

Ilyen volna büntető jogunkban a végszükség esete. Ha a tettes vagy hozzátartozói életének vétlenül származott, más módon el nem hárithető, közvetlen veszélyből való megmentése végett végszükségben követtetett el valamely tett. Ebben a mondatban minden szónak megvan a maga rendkivüli nagy sulya. Ha egyetlenegy feltétel hiányzik, már nincs meg a végszükség esete és a tettes büntetés alá kerül.

Törvényszékünknek hosszu időn át egyetlen esete volt erre. Siófokon a fürdőből kijövő férj látja, hogy neje garázda fickók kődobálása folytán fején vérzik és aléltan fekszik egy padon. Szalad a telepi orvoshoz, azt nem találja. Ekkor felnyalábolja nejét és viszi a faluba, de az egyetlen átjárónál a vasuti sorompó le van eresztve, mert tolatnak. Egy vörös zászlóval integető vasutast kér, hogy engedje át, mert neje elvérzik. Az megtagadja a kérelem teljesitését, mire a férj felemeli a sorompót, viszi nejét s midőn a vasutas eléje áll, azt ellöki. Hatóság elleni erőszak volna az, hogy a vasutast szolgálatközben tettleg bántalmazta és testi épség elleni kihágás az, hogy tilalom ellenére a vasuti pályatesten átment, de a végszükség esete forgott fenn és büntetlen maradt, mert neje közvetlen életveszélyben volt, ez vétlenül származott s más módon, mint gyors beavatkozás utján, amelyben a vasuti átjárón át a sérült feleséget oda kellett vinni, elhárithető nem volt.

Ilyen a jogos védelem és a jogos védelem határainak felelemből, ijedtségből vagy megzavarodásból származott tulhágása. A jogos védelem az a cselekmény, amely akár a megtámadottnak, akár másnak avégből szükséges, hogy személy vagy vagyon ellen intézett, vagy azt fenyegető, jogtalan és közvetlen támadást elháritson. Itt is minden szónak megvan a maga rendkivüli sulya. Szükséges, hogy a támadás jogtalan legyen. Aki maga ad a támadásra okot azzal, hogy előbb ő támadott, vagy a támadást jogos ok nélkül kihivta, az nincs jogos védelemben. Közvetlennek kell lennie a támadásnak. Ha nem imminens a veszély, akkor nincs jogom büntetendő cselekmény elkövetésével védekezni. A támadás irányulhat élet, testi épség, becsület, szemérem, vagyon ellen. A támadás lehet fenyegetés is, ha az imminens. Az apját földre tepert és bottal fején ütlegelő tettest a fiu késsel megszurta. Jogos védelemben cselekedett. Büntetlen maradt.

A becsületsértés jogterületén is van önbiráskodás. A becsületvédelméről szóló törvény (1914: XLI.) 18. §-a szerint, ha a becsületsértés elkövetésére a sértettnek jogellenes, kihivó, vagy botrányt keltő viselkedése adott okot, a biróság a bünösség megállapitása mellett felmentheti a vádlottat a büntetés alól. Az utcán lemeztelenitett testtel megjelenő férfit a feleségét vagy leányát kisérő férj belöki egy kapun. A biróság felmentheti és valószinü, hogy fel is menti. Csupán azt lehet kifogásolni, hogy »a bünösség megállapitása mellett«.

Ugyanezen törvény 19. §-a szerint a nyomban viszonzott kétsönös rágalmazás vagy becsületsértés esetében a biróság a bünösség megállapitása mellett felmentheti mindkét vádlottat vagy csak azok egyikét a büntetés alól. Ez volna a szemérmetlen ajánlatokkal kihivott női pofon esete, ha ugyan volna arca hozzá az aszfaltbetyárnak, hogy biróság elé vigye az ügyet. Itt is az önbiráskodás egy megengedett esete lappang.

Az önbiráskodásnak törvény által megengedett tipikus esete a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló törvény 90. §-a, amely szórólszóra ezt mondja: »A tilosban talált baromfi, ha behajtása nehézségekbe ütközik, megölhető. A kóbor ebeket és macskákat saját birtokán mindenki elpusztithatja.«

Ugyanezen törvény 89. §-a az önhatalmu zálogolást engedi meg a földbirtokosnak, bérlőnek, családtagjaiknak vagy alkalmazottjaiknak a mezei lopáson vagy rongáláson ért egyének ellen a lopás vagy rongálás elkövetésére használt eszközökre vagy a tilosban talált állatokra. De csak 3 napra, mert ha ez alatt a zálogok ki nem váltatnak, a községi elöljáróságnak kell azokat átadni.

Az önbiráskodás egy megengedett esete készül a polgári törvénykönyv törvényjavaslatában (III. szöveg 358. §.). E szerint »A birtokos a tilos önhatalom ellenében testi erő alkalmazásával is védekezhetik«. Hogy mi az a tilos önhatalom? Aki a birtokost a törvény külön engedélye nélkül a dolog birtokától megfosztja vagy a dolog birtokában háboritja, tilos önhatalmat gyakorol.

Ugyancsak önbiráskodás, midőn a tilos önhatalommal elvett ingó dolgot a volt birtokos a rajtakapott vagy üzőbe vett tettestől vagy ennek rajtakapott vagy üzőbe vett utódjától testierő alkalmazásával is visszaveheti. Az utódtól azonban csak akkor, ha előjdje birtokának törvénytelen voltáról tudott. (Tervezet.)

Ezek a polgári jogi szabályok összefüggenek a BTK. 79. §-ában foglalt és fentebb tárgyalt jogos védelemmel. Amikor a polgári törvénykönyv javaslata törvény lesz, akkor — a jogos védelem területe bővülni fog, mert ma még az elvett tárgy visszavétele nem esik a jogos védelem körébe; az emlitett törvényjavaslat azonban megengedi »a rajtakapott vagy üzőbe vett tettestől vagy ennek rajtakapott, vagy üzőbe vett utódjától testi erő alkalmazásával is« a visszavételt. Megjegyzendő azonban, hogy itt a »rajtakapott vagy üzőbe vett« szavakon van a hangsuly. Vagyis az önbiráskodásnak momentán történtnek kell lennie. A birtokosnak ezeket a jogait gyakorolhatja az is, aki a dolog felett a tényleges hatalmat másnak részére,

Versekről.

I.

Nem árulgatom, mint a boltos
pénzért, a lelkem holmiját.
Piacra nem viszek rimkönnyet,
hogy érette többet ki ád?

A verset én magamnak irom;
és valakinek még talán?
A verseim csak koszorucskák
holt szerelmek ravatalán...

II.

Szomoru gyönyörüség a versirás nekem.
Mikor már irok, akkor már a gyász jár velem.
Mig boldogságot adnak virágos, szép napok,
amig a szerelemnek büszke ura vagyok:
addig dehogy is irok.
Miért irnék verseket?
Csókokkal irom akkor,
ajkammal ajakára
a legszebb rimeket...

III.

Csak mikor már kihülnek
vágyak, tekintetek —
mikor már bucsut intnek
a kis fehér kezek.

Mikor a bucsuzások
napja elérkezik —
mikor a megsebzett szív
vonaglik, vérezik:

Akkor kerül papirra
az első vers sora.
Az első rím az első
könnycseppel hull oda...

IV.

Bánom is én, olvassák-e,
vagy nem olvassák versemet?
Bánom is én, sír-e rajta
egy valaki vagy nevet?

Azt se bánom, ha senki se,
egy ember se olvasgatja —
vagy tán mégis csak jól esne,
ha könyvemen rajta lenne
egy szempárnak könnyharmatja...

V.

Mire az igazság szavát a költő megtalálja,
ott kuszik a sorok között: az élet fáradtsága.
Mig erős karral ölelünk és lánggal csókol ajkunk,
Mig az ifjuság ereje viharzik végig rajtunk:
a rímek még nem csengenek olyan művészin, szépen,
mint később, alkotási kedv nyugalmas idejében.

S ha irunk is szép verseket — tán inkább ősszel irjuk,
amikor az elmult nyarat zokogva visszasirjuk....

VÉRTESY GYULA.

A betlehemi éjszaka.

Az Isten fia emberré lett. „Az Ige testté lőn és mi köztünk lakozott." A magasságok és mélységek találkozását meglepő egyszerüséggel mondja el sz. János evangelista. Mennyi fölséges gondolat rejlik ezekben az egyszerü szavakban. Próféták óhaja valóra vált, reménység költözik a kétségbeesésbe, az ég és föld között megszakadt kommunikáció helyreállott, a zaklatott lélekbe a megnyugvás reménye világit, a feldult arcon elsimul Kain bélyege. Fenséges misztérium, méltó a nagy Istenhez és talán épen azért szól annyira az emberhez. Az emberhez, aki várva-várta ezt az eseményt, kinek lelkén annyira ott égett az ősjövendelés csillaga. Ez a csillag derengett át a mithológia ködén. Az istenek leszállanak az Olimpusról, s emberi anyától megszületnek a félistenek. Dionysius, a sirva vigadó félisten, kinek ősmithológiai nemes alakját a késő római kor féktelen szenvedélyü, kicsapongó epikureussá formálja át, az emberek boldogitását tüzi ki élete céljául. Hercules belső kényszertől üzetve küzd az emberek ellenségeivel, vagdalja a hydra fejét, tisztogatja Augeas istállóját, keresi a labirintusban a Minotaurust, hogy elpusztitsa. Prometheus tüzet lop le az égből, hogy fényt és melegséget árasszon a sötétségbe, az élet rideg, görönyös szögleteibe. De nem találják meg a keresett harmóniát, az emberben az istenit, s nem tudnak az ember lel-

ennek háztartásában vagy üzletében, avagy oly más viszonyban gyakorolja, amelyben a másiknak a dologra vonatkozó utasitásait közfelfogás szerint minden ellenmondás nélkül követnie kell.

Tehát a tilos önhatalommal élő (tolvaj, sikkasztó stb.) ellen a birtokos jogait gyakorolhatja rajtakapás vagy üzőbe vétel esetén a feleség, a gyermekek, a cseléd, a kereskedősegéd, a gazdatiszt, sőt a közhivatalnok is. (Például a hivatalhoz tartozó ingókra.)

Önbiráskodásféle a kereskedelmi törvény 347. §-ának az a rendelkezése is, hogy ha a kifogásolt és rendelkezésre bocsátott áru megromlásnak van kitéve s a halasztás veszéllyel jár, a vevőnek jogában áll az árut — ha annak tőzsdei ára van — szabad kézből is eladni. Itt tehát maga a vevő dönti el, hogy az áru megromlásnak van-e kitéve, a halasztás veszélylyel jár-e és hogy van-e tőzsdei ára?

Ilyenforma ugyanazon törvény 348. §-ának az a rendelkezése is, hogy ha az áru a kikötött vagy törvényi kellékeknek meg nem felel, a vevőnek jogában áll az ügylettől elállani. A döntés tehát itt is önbiráskodás.

Még sokat lehetne felhozni. De a keret ki van szabva egy rövidke cikkre s ezért ez az irás is szemelvényeket ad. Antologia-szerű.

Aktualitását ennek az irásnak az adja meg, hogy *a nemzetközi jogban ma még tulnyomó az önbiráskodás.* Ami — egyelőre legalább — egészen természetes, mert a szuverén állam maga felett nem ismer el hatalmat, ha az mindjárt nemzetközi biróság akarna is lenni. Hadat viselő államok között az önbiráskodás a szabály és a nemzetközi jogi szabványok betartása a kivétel. Miért?! Mert a nemzetközi jogi szabályok szankciója a többi államok véleménye. Az igaz, hogy a látszatra sokat adnak a hadatviselők és szeretik, ha a semleges közvélemény az ő lovagiasságukat elismeri, de viszont ez a semleges közvélemény igen megbizhatatlan. A legsemlegesebb állam sem elfogulatlan és pedig nem érzelmi okok miatt, hanem érdekből. A nemzetközi jogban tehát a közvéleményre — államok közvéleményéről szólva — lehet a legkevésbbé számitani. Egy másik szankció volna a nemzetközi szabályok megsértéséből származó kártéritési kötelezettség. Ez igazi — kegyes óhaj. Világháboru esetén! Ki állapitja meg a károsító tényt?! És ki állapitja meg a kár összegét?! És ki kényszerit?! Hol van a végrehajtó?! A győzőnél?! Hát a bukaresti béke?

Denikve ugy áll a dolog, hogy csupán az önbiráskodás, a represszáliák maradnak meg szankció gyanánt. Olvastuk a napilapokban, hogy midőn egy német parlamentér-küldöttség a normális idő alatt a franciáktól nem érkezett vissza, a császár ujabb parlamentérrel megüzente, hogy ha a záros határidő alatt szabadon nem bocsátják az előbbi küldöttséget, akkor ugyanannyi francia foglyot kivégeztet. És a küldöttséget szabadon bocsátották. Löwen (Louvain) és Sabác sorsa önbiráskodás. Ezek a városok polgári lakosaikkal is orvul támadtak a benyomuló hadra, tehát — represszáliák! — jórészt elpusztittattak.

A sértett maga alkalmazza a büntetést: önbiráskodás.

Azonban ennek is meg vannak az óhajtott feltételei: 1) hogy a főparancsnok engedje meg a megtorlást, 2) hogy ahhoz a tényhez kapcsolódjék, amely azt kihivta, 3) ne legyen sulyosabb a jogsértésnél és 4) csak az elégtételadás megtagadása esetén alkalmaztassék.

Ennek az önbiráskodásnak célja az elrettentés, amely azért szükséges, hogy az ellenfelet visszatartsa a nemzetközi jogi szabályok megsértésétől, a kegyetlenkedéstől stb.

Minden háboru egy-egy alkalom arra, hogy a nemzetközi jog szabályai tovább épittessenek. Amint a solferinói ütközet segély nélkül elpusztult sebesültjeinek halálhörgéséből kipattant a Vöröskereszt Egylet eszméje, akként fog a mai világháboru okokat szolgáltatni arra, hogy a hadviselő felek represszáliái minél szükebb keretek közé vonassanak, hogy az önbiráskodás a nemzetközi jog terén is szabályokhoz kötött dolog legyen és hogy annak csak akkor legyen helye, ha azt a szabályok kifejezetten megengedik.

Vim vi repellere licet — de csak módjával.

Csákány Sándor.

A pápa és a világháboru.

„És az Ige testté lőn és mi köztünk lakozék." Eljött a békesség fejedelme. Békét hozott az emberiségnek, nem olyan békét, melyet a világ ad; ezt egyedül ő adhatja. A külső és belső harmónia. A belső harmónia megteremtése biztositja a külsőt. Istennel harmonikus lelkek között nincs széthuzás, egyenetlenség, hanem megértés és összetartás. Háboru sem volna, ha mindnyájan krisztusi lelkek volnánk, vagyis Krisztus gondolatai szerint kialakult emberek. A háboru befejezése is a békéből veszi kiindulását. Az ágyuk mellett a lélek is mozduljon meg, hogy kilépjen és akaratát érvényesitse. „A hadviselők egyike csak ugy, mint másika különböző pontokban engedjen és némely remélt előnyről lemondjon," — hangzik a Szentatya szózata. Békét hirdet a „Béke Urának" helytartója. Érezzük a holland Valter szavainak igazságát: „Csak egy nagyhatalom van, mely a pártokon kivül és fölött áll és ez a római pápa," — mert ő a Karácsony Királyának helyettese. Érezzük szavainak erkölcsi sulyát, mert ő „a legnagyobb erkölcsi hatalom a földön" — helyesen jegyzi meg Rosenberg paderborni egyetemi tanár. Hisszük, hogy szózata elhat az egész földkerekségre és reméljük, hogy igaza lesz Campbellnek, a kiváló angol protestáns lelkésznek, midőn a következőket irja: „a békekérdés utja a protestánsokat is Rómába vezeti".

Mausbach münszteri egyetemi tanár 1912-ben Nationalismus und christicher Universalismus cimmel mély járatu, tudományos tanulmányt irt, melyben a bur-angol, majd az olasz-török háborukra hivatkozva kimutatja: még háborus napokban is, mikor népeket, fejedelmeket és vezéreket elragad a hazafias érzés szenvedélye, a pápaság ilyen szimptomák közepette is a vallás és igazság magas szempontjait tartja szigoruan szemei előtt, anélkül, hogy az egyes államok politikai viszonyaiba beleavatkoznék.

Egyes nemzetek csatájában nem oly rendkivüli nehéz az összes katholikusok atyjának pártatlan álláspontját megőrizni; de ma, mikor 110 millió katholikus 65 millió katholikussal áll fegyverben egymás ellen és amikor a nemzeti sovinismus szenvedélye pártoskodóvá tette a lelkeket annyira, hogy elragadtatásuk féktelen tüzében az apostoli szentszéktől független nemzeti egyházak alapitásáról ábrándoztak. (V. ö. Pfeilschifter freiburgi egyetemi tanártól: Die Gefahr einer Nationalisierung der christlichm Weltreligion és a Kölnische. Volkszeitung 1915. febr. 7-diki számát), ilyen körülmények között sokszorosan nehéz a pápa helyzete. Amikor minden szavát félreérteni törekednek (Latapie eset), még békeimádságát is félremagyarázni iparkodnak (a francia kormány részéről), amikor a nemzeti féltékenykedés minden lépését gyanusitásokkal kiséri, az isteni gondviselés őrködő kegyelmét látjuk abban a sok bölcsességben, amit Szentséges Atyánk minden szava visszatükröztet.

Folyó évi december hó 6-án a Szentatya ujból kifejezésre juttatta biborosaihoz intézett beszédében az apostoli széknek minden emberi befolyastól független erkölcsi sulyát. Szavaiban érezzük, hogy nem közönséges fejedelem szól a világhoz, hanem Krisztus helytartója. Szózata, noha a titkos konzisztóriumban hangzott el, a Szentlélek erejével végighat az egész földtekén és visszhangra talál a fehérek, feketék és rézbőrűek lelkeiben egyaránt. A lelkek atyja beszél Istentől nyert szuverenitásának teljes tudatában. A háboru nemcsak a technika viadala, hanem tűz is, melyben világnézetek égnek, de amelytől lángot fog a pozitiv világfelfogás erkölcsi ereje. A Szentatya beszéde fölségesen mutatja be a katholikus erkölcstan elveit. Rámutat

---

kéhez férkőzni, mert származásuk problemaja gyötri, emészti lelkűket, s az istenek be nem fogadják, az emberek meg nem értik őket.

Az ősköd ön, a zürzavaron, a sejtelmek perszonifikálásának imbolygó árnyképein át az emberiség nagy adventjében esdekelve hangzik fel az ő-szövetségi próféta szava: „Harmatozzatok egek . . . nyilatkozzék meg a föld és teremje az Üdvözitőt" (Js. 45, 8.) Az égieknek és földieknek találkozásától várta a kinyilatkoztatások letéteményese, a zsidó nép is a Messiást, a békesség királyát. Áron száraz vesszeje kivirágzott, a csipkebokor lángba borult, de a tűz nem emésztette meg.

„Midőn elérkezett az idő teljessége, elküldötte Isten az ő Fiát, ki asszonytól lett és a törvénynek alárendeltetett, hogy azokat, kik a törvény alatt voltak, megváltsa, hogy fiakká fogadtassunk." (Gal. 4, 4.)

Sz. Lukács evangelista (Lukács 2, 1—20.), aki az Üdvözitő emberi vonásait legrészletesebben rajzolja meg, az emberiség történetébe beállitva igy irja le a Megváltó születését:

„Történt pedig ama napokban, hogy Augusztus császár parancsot bocsátott ki, hogy irassék össze az egész földkerekség. Ez az első összeirás Cirinus, Sziria helytartója által történt. És elment mindenki, hogy bevallja magát, kiki a saját városába. Felment tehát József is Galileából, Názáret városából Judeába, Dávid városába, melyet Betlehemnek hivnak, mivelhogy Dávid házából és nemzetségéből való volt, hogy bevallja magát Máriával, eljegyzett feleségével, ki várandós volt. Történt pedig, hogy midőn ott voltak, elérkezett szülésének ideje. És szülte az ő elsőszülött Fiát, és betakargatta pólyákba, és jászolba fektette, minthogy a szálláson nem volt számukra hely.

És pásztorok voltak ugyanazon környéken, kik virrasztottak és őrködtek nyájuk fölött. És ime az Ur angyala megállott mellettük és Isten fényessége körülragyogta és nagy félelem szállotta meg őket. És mondá nekik az angyal: Ne féljetek! mert ime nagy örömet hirdetek nektek, mely szól az egész népnek, mert Üdvözitő született ma nektek, aki az Ur Krisztus, Dávid városában. És ez lesz nektek a jel: Találni fogtok egy kisdedet pólyákba takarva és jászolba fektetve. És azonnal mennyei seregek sokasága jelent meg az angyal mellett, dicsérvén Istent és mondván: Dicsőség a magasságban Istennek és a földön békeség a jóakaratu embereknek! S történt, hogy miután az angyalok eltávoztak tőlük a mennybe, a pásztorok igy szóltak egymáshoz: Menjünk át Betlehembe és lássuk e dolgot, mely történt, melyet az Ur kijelentett nekünk. És elmentek sietve s ott találták Máriát és Józsefet és a jászolban fekvő kisdedet. S midőn látták, megértették az igét, mely nekik e gyermekről mondatott. S mindnyájan, akik hallották, csodálkoztak azon, amit a pásztorok mondottak nekik. Mária pedig megőrizte mindezen dolgokat, szivében fontolgatva azokat. És a pásztorok visszatértek, dicsérve és dicsőitve Istent mindazért, amit hallottak és láttak, amint megmondatott nekik."

Az evangelium ezen egyszerű elbeszélése végtelen finomsággal tárja fel a karácsony mysteriumának minden bájos vonását. Az esemény Augusztus korában történik, kinek uralkodása a római kultura aranykorát jelenti. Uralma kiterjedt az akkor ismert világra, Rómában fenséges templomok épülnek, nagy mecénások körül költők, művészek, tudósok versenyezve alkotják meg az emberi szellem kincseit. Ellenségeit meggyőzte, a provinciákat szervezte s most összeirja a földkerekség lakóit. S a birodalom egy távoli szögletében, amikor mindenekre mélységes csend borul, elhagyatott helyen születik egy gyermek. Az anya, kinek elhagyatottságát, szegénységét királyi származása oly annyira magasztossá teszi, pólyákba takargatja, jászolba fekteti gyermekét. Szegényes, elhagyatott környezetben születik a világra a világ Ura, a szálláson nincsen számára hely.

Az evangelista a következő versekben hitet, fényt, melegséget visz a rideg környezetbe. A pásztorok, a föld romlatlan, egyszerű népe, melynek lelkét a kultura meg nem mérgezte, sietve mennek az angyal által jelzett nyomokon Betlehembe s ott emberi gyarlóságában imádják a gyermeket, kit az angyal a várva-várt Messiás gyanánt hirdetett nekik, akinek születésénél a mennyei seregek örvendezve zengték Isten dicsőségét s békét igértek a jóakaratu embereknek.

A második században keletkezett apokrif evangeliumok, különösen a Protoevangelium Jacobi és a később nyugaton nagy kedveltségnek örvendő Evangelium Pseudo-Matthaei ezt a fenségesen egyszerű leirást bájos naivitással kibővitette, hogy

arra, hogy a háboru nem lehet cél, hanem eszköz, mely a békét célozza. Háborut viselni magáért a háboruért nem szabad. Csak a gonoszoknak boldogság a háboru, mig a jóknak szükség és kényszer. A béke a cél. A béke olyan jó, amire egész erőnkből törekednünk kell. A háboru oly rettenetes rossz, hogy azt egyedül a szükség erőszakolhatja reánk. Célja tehát nem lehet az ellenség brutális letörése, mert a győzelem csak akkor teljes, ha a megértés virágába fejlik. A győzelem holtak között nem diadalut, az ennek megfelelő béke is a temető békéjéhez hasonló. A leveretésnek igazságosnak kell lenni, mivel a legyűrt ellenségnek lázadozó engedelmessége nem tökéletes és a jövőt nem biztositó béke. A helyes ut abban áll, „hogy közvetlen vagy közvetett eszmecserében készségesen és elfogulatlanul, világosan és méltányosan mérlegelve fejtessenek ki mindegyik fél igényei, kirekesztve minden igazságtalan vagy lehetetlen igényt, a jogokat és lehetetleneket pedig szükség esetén méltányos kompenzációk és megegyezések kapcsán megtárgyalva." (A pápa szavai).

A jelen világháboru uj fejezet nemcsak a népek életében, hanem a pápaság történetében is. Bátran hozzátehetjük: egyik legszebb fejezete, melyben fölségesen bontakozik ki alapitásának isteni vonása. Amikor trónok inognak, erősödnek vagy gyengülnek, amikor ország-határok szélesednek és kisebbednek, Péter hajója a háborgó hullámok felett nyugodt méltósággal halad szent hivatásának utján. Sziklaerős vár, melynek falán megtörnek a hazugság és frivolság szennyes hullámai. A pápa nem hizeleg és nem affektál, szimpatiákat sem keres, nem is okoskodik és disputál, hanem nyiltan és őszintén az igazságot tárja fel. „Mindeniküknek szivesen tegyen . . . engedményt, meg ha áldozatba is kerül, nehogy Isten és ember előtt vállalnia kelljen a felelősséget a példatlan mészárlás meghosszabbitásáért." Teljes öntudatában isteni missiójának hallatja szavát, ámbár szózata sokaknak nem tetszik. Mint mikor az ezredéves advent ködében és homályában ker. szent János a meghasonlásba jutott világba kiáltotta: Itt az uj király, Isten báránya, tartsatok bünbánatot! — ugy a Szentatya is a háboru komoly és kegyetlen napjait a keresztény felfogás gondolatvilágába vonja, mikor hangoztatja: a háborunak okát az emberek magukban hordják. (Theologie und Glaube 1915. 173.)

Nem Krisztus felelős a háboruért, sem az egyház és annak feje, nem az erkölcs és igazság, sem a katholikus elvek és irányeszmék, hanem ti magatok, kik kivontátok eszeteket és értelmeteket a tudomány nevében a hit alól, — iskoláitokat, neveléseket, társadalmatokat a fölvilágosodottság nevében a katholikus irányelvek befolyása alól, — erkölcsi felfogástok meglazult, kötelességtudástok és lelkiismeretetek kitágult, — házassági szent kötelékeitek szétszakadoztak, — nem a kereszténység hanem ti magatok idéztétek föl e világkavarodást. A háboru borzalmaiban kénytelenek vagyunk önmagunkra ismerni, kell, hogy magunk látásától megborzadva visszatérjünk az eszményekhez és jobb utra lépjünk.

Ennek a szempontnak feltüntetése annál szükségesebb, mivel sokan nemcsak a kultura katasztrófáját látják a háboruban, hanem egyuttal a kereszténység csődjét. Schmidlin münszteri egyetemi tanár panaszkodik: „a kinaiak és japánok oda nyilatkoznak, hogy egy olyan vallásról és civilizációról többé semmit sem akarnak tudni, mely ezt az embermészárlást megakadályozni nem volt képes." (Weltkrieg und Weltmission.) Rosenberg paderborni egyetemi tanár ép ezért nagyon hálás a pápának, hogy bátran hallatja szavát, hogy nyilatkozataiban rávilágit a háborut fölidéző végső inditékokra és nem engedi magát befolyásolni irányzatoktól és pártoskodásoktól.

A pápának Krisztus helytartóját megillető függetlenségre van szüksége. Ezért fájlalja a Szentatya is, hogy „a római kérdés" rendezetlensége „mennyire sérti az egyház fejének méltóságát." Nemcsak december 6-án, már január 22-én tartott titkos konzisztóriumban hangoztatta a pápa, hogy neki, mint Krisztus helytartójának „teljesen pártatlannak kell lennie" (nullius partis esse debere), ép ezért lehetetlen, hogy a garanciális törvény megbénitsa „az egyház kormányzására föltétlenül szükséges teljes szabadságot". A Szentatya nem a franciák vagy olaszok, németek vagy magyarok atyja, hanem az összes katholikusoké, azért érzi át oly mélységesen „oly sok gyermekének balsorsát." Soha oly nagy erővel nem lépett föl a pápa függetlenségének szükségessége, mint a jelen világháboruban. Még protestáns részről is belátják a pápa nagy missióját és szabadságának, korlátlan érintkezésének és cselekvési szabadságának nélkülözhetetlenségét, hogy — mint a protestáns Köhler irja: a háboru esélyeitől, sikeres vagy szerencsétlen fordulataitól független örök eszméket hirdethesse s azoknak érvényt szerezzen. Érezzük ezt mindnyájan, entente részről csak ugy, mint a szövetségesek, amint a Hochland októberi füzetében is olvassuk: „A béke elgondolhatatlan a pápa nélkül."

Lehet, hogy nem hallgatják meg szavát, amint eddig tényleg igy történt: „noha minden eszközzel megkiséreltük, hogy a béke megkötését valamelyes módon elősegitsük és a viszálykodást megszüntessük, ez a vészes háboru szárazon és a tengeren még tovább folyik" (a pápai szavai), — de szóról szóra magunkévá tesszük Schrörs bonni egyetemi tanárnak szavait: „Nem tudjuk, meg fogják-e hallgatni szavát, de, hogy Krisztus helytartója e világháboruban mint erkölcsi világtényező lép föl a nemzetek között, melyek befolyása alól magukat kivonták, ez olyan tény, amit eléggé nem méltányolhatunk." (Die Kirche in Weltkriege).

A Szentatya békefáradozásait tényleg nem tudjuk eléggé méltatni. (Bethman Hollweg beszéde a német birodalmi gyülésen 1915. aug. 19-én.) Hasonlithatatlanul másképen hatott volna minden egyes szózata és más eredménnyel jártak volna törekvései és kisérletei, ha cselekvési szabadsága nem korlátoztatnék. A garanciális törvény még arra az esetre sem intézkedik, ha Olaszország más keresztény hatalmakkal háboruba keveredik. E törvény elégtelenségét mutatja az is, hogy a követségek sem maradhattak Rómában méltóságuk és hivataluk előjogai veszélyeztetése nélkül. Az olasz cenzura eljárása pedig egyenesen a legnagyobb igazságtalanság és jogtalanság. Ez annál is inkább feltűnő, mert protestáns részről is sürgetik a római kérdés rendezését. A Hochland novemberi számában vezető helyen a protestáns Wehberg ügyes tanulmányt irt, melyben „csodálattal hódol meg a pápa örök időkre szóló érdemei előtt, amiket az egymással oly ellenséges népek kibékitésére és kölcsönös megértésére tett." Követeli, hogy: „az emberi haladás nagy kérdéseiben, melyek az összes népek közös tulajdona, a pápa legyen a vezér és tanácsadó. Ő az, ki leginkább hivatottnak látszik arra, hogy a háboru végén . . . a közvetitő szerepét vigye." Igy egy protestáns. Már a vaskancellár Bismarck is kénytelen volt a pápában „einen grossen Monarchen" látni.

Mikor az I. hágai békekonferenciát tartották (1898), a cár kifejezett kivánsága volt, hogy a pápa is érvényesitse morális befolyását. A cár óhaja Olaszország magatartásán meghiusult. Itália félt, hogy a pápa az egyházi állam visszaállitásának kérdését is fel fogja vetni. Oly energikus vetóval élt, hogy a hatalmak az apostoli szék bevonásától elállottak. A pápa rosszalta a jogtalan elutasitást és a krisztianiai interparlamentáris konferencián a német centrumpárti képviselő, Hauptmann erősen tiltakozott ilyen eljárás ellen. Az 1907-ben tartott II. békekonferencián ujból fölmerült a pápa bevonása. A mai háboru szintén előtérbe helyezte e kérdést. Wehberg sürgeti, hogy „a pápának a békekonferenciába való bevonása nemcsak a pápaság és minden hivő érdeke, hanem az emberiség érdekeinek szempontjából is kivánatos." És tekintve az 1870-től előforduló szomoru tényeket és igazságtalanságokat, nemkülönben a jelen világháboruban ismétlődő jogtalan eseteket, „az olasz kormány jó szándéka dacára is" bebizonyitották, hogy az ilyen helyzet nem méltó a szentszékhez.

Krisztus Urunk istenségét már emberi létének kezdetén (valószinüleg a tévtanok ellenében, melyek az Isten fiának s az ember Jézusnak egyesülését a jordáni keresztségre tették) határozott formában kimutassák. Szerintük Józsefet és Máriát utjukon angyal kisérte, aki Máriát figyelmeztette, hogy ideje elérkezett és bevezette őket egy földalatti barlangba. A sötétséget Mária belépésekor vakitó fényesség váltotta fel, mintha a nap ragyogott volna ott teljes déli fényében. Az isteni fény pedig sem éjjel, sem nappal nem szünt meg a barlangban, amig Mária ott tartózkodott. Az ujszülöttet az angyalok vették körül és dicsőitették Istent. Közben pedig József elment, hogy Mária segitségére jólelkű asszonyokat hozzon. Mire azonban visszatért, már megszületett a kisded. És mondá József Máriának: Én elhoztam neked Zelomi és Salome asszonyokat, akik künn állanak a barlang előtt s a nagy fényességtől nem mernek ide belépni. Hallván pedig ezt Mária, mosolygott. Akinek József mondá: Ne mosolyogj és légy óvatos, hátha mégis szükséged lesz orvosságra. Erre egyik asszonyt behivta. Mikor pedig belépett Zelomi, kérte Máriát, engedje meg, hogy érinthesse. Mária hagyta, mire az asszony nagy szóval dicsőiteni kezdte az Istent: Nagy Isten irgalmazz nekem. Senki sem hallott, nem is gondolhatott el ilyen csodát. Mikor pedig hallotta ezeket Salome, mondotta magában: Amit hallok nem hiszem, hacsak magam is nem győződöm meg róla. És belépve, kérte ő is, hogy érinthesse Máriát. Mikor pedig feléje közeledett, tüstént elszáradt karja és nagy fájdalmában sirni kezdett és hangosan panaszkodott: Uram, te tudod, hogy én mindenkor Isten-félő voltam és minden szegényen segitettem és az özvegytől és árvától semmit el nem vettem; ime most hitetlenségem miatt nyomoruságos lettem. Mire az Isten megkönyörült rajta s az angyal mondá neki: Járulj a kisdedhez és imádd őt és érintsd meg pályáinak szegélyét és ő megszabadit téged; mert ő a világnak és minden benne bizónak a Megváltója. És Salome oda ment és megérintette a pályák szegélyét, melyekbe a gyermek takarva volt és azonnal meggyógyult az ő keze. Kimenvén pedig hirdette az erők hatalmát, melyek a szenvedést rámérték, de amelyek meg is gyógyitották és sokak hittek a Megváltóban.

A pásztorok jelenetét az apokrif evangélium a Lukács evangélium leirása szerint közli, majd hozzá füzi: De egy nagy csillag is ragyogott a barlang felett estétől reggelig, a próféta által megjövendölt csillag.

Megkapó a kép, amit a leirás az állatok imádásáról fest: Az Ur születésének harmadik napján pedig kijött Mária a barlangból, az istállóba ment és letette a gyermeket a jászolba és az ökör és szamár imádták őt, akiben megismerték teremtőjüket. Az állatok pedig, az ökör és szamár megszakitás nélkül imádták őt.

Az utóbbi kép, mely félreismerhetetlenül az esztelen természet hódolatát akarja hangsulyozni a zsidó nép hitetlenségével szemben, már a prófétáknál olvasható szövegek alapján fejlődött ki: „Az ökör megismeri gazdáját s a szamár urának jászolát." (Is. 1, 3.)

Ezek a bájos leirások, melyek a hagyomány alapján fejlődtek ki, a keleti népek spekulativ szellemével, a mindennapi életből vett képekkel egészitik ki az evangeliumok rövid közléseit a betlehemi éjszakáról.

Ezeknek köszöni a művészet a IV. századtól fogva (amikor a jelenetet először ábrázolták kőbe vésve) a végtelenül kedves jászoljelenetek motivumait.

Az apokrif evangélium közlése genre-szerű, realisztikus jeleneteivel hosszu időn át typikus egyformaságban elevenedett meg az ábrázolásokon, mignem a primitivek a gyermek fröcsztését, vagy az elszáradt kezű asszony jelenetét kiküszöbölték, s az isteni kisded imádását tették képeik tárgyává. Mária gyermeke előtt térdel s az anyának és gyermeknek tekintete mérhetetlen szeretetben találkozik. Az istálló szellős félszeralaku épitmény, melyen át messze kilátás nyilik kanyargó folyókkal átszelt virányos völgyekre. Ezekben a képekben Umbriának derűs, szelid tájait ismerjük fel, melyek ölén, a természet nagy mysztérumaiba elmélyedő Assisi Ferenc nevelődött, ki a jászol kultuszát kiválóan szerette és terjesztette. A későbbi reneszánsz az elragadtatott anyai szeretetet tulságosan hangsulyozza s inkább egy család karácsonyi örömét, mint a sz. család karácsonyát ábrázolja. Correggio drezdai képén csupán az angyalok cso-

Amint az áteredő bünt nem lehet kikapcsolnunk e világból, ugy nem lesz módunkban az sem, hogy a háborut örök időkre megszüntessük. De hogy a „Béke Urának" helytartója mindenkor és bármilyen körülmények között szabadon, emberek és nemzetek kényekedvétől és tetszésétől függetlenül gyakorolja hivatását, érvényesitse befolyását, hallassa szavát, az — a protestáns Wehberg szavait idézve: „mindnyájunk kötelessége".

Dr. Wébér Pál.

Nehéz órákban...

Irta: **Koritsánszky Ottó.**

Északkeleti harctér.

Tizenhat óra hosszat tartott a rettenetes bombázás. Eleinte egyenkint jöttek a schrapnellek, aztán garmadával a gránátok. Kisebb-nagyobb átmérőjüek. Sivitottak, fütyültek, dördültek, bőgtek, bömböltek és bugtak, ahogy a levegőt hasitották. És beléremegett a föld, ahogy belefurakodtak. Mintha itt-ott tüzokádóvá vált volna haragjában, pedig az ekeszántást békével elviselte mindig. Ahogy lecsapott a gránát, felvillant és szórta-fujta porát, ami a napot is eltakarta néha-néha. De állta a végzetesnek tünő rettenetességet mindenki. Amig »csak« a bátorság dolga volt ez, könnyen ment, mert bátor, elszánt, mindenre készek voltak a tisztek és fiuk egyaránt: magyarok voltak. De nemcsak a bátorság dolga az ilyennek elviselése, az idegeknek is van hozzá némi köze. És az idegeket igenigen nehéz féken tartani. Most azonban senkinél sem mondták fel szolgálatukat, az ellenség minden törekvése dacára. Talán mert sejtette, tudta mindahány, hogy nagy sor áll előttünk: állni, törni kell ezt az »orrcsiklandozást«, aszt' majd nekünk is lesz »szavunk«.

Volt is. Nemcsak hogy az oroszok gyalogsági támadása vérbefulladt, hanem a mieink — parancsot se várva, hogy a pokoli 16 órát megsokalják — neki a muszkaállásnak és addig piszkálták a szuronnyal az ott találhatókat, amig csak mocorgást észleltek. Iszonyu volt a »megboszulás«: sok száz katonával apadt meg az atyuska hadereje. Azonban nem volt vér- és áldozatnélküli a mi részünkről sem. A balszárnynak kemény dolga akadt és a rettentő, de végeredményben győzelmes mérkőzés után megfogyottan telepedett le az uj állásokba.

Egy erdő tisztásának tulsó szélén volt ez.

Este volt. A nap már rég ideje nyugvóra tért. Mindenki tudta, hogy nemsokára megérkeznek a főzőkonyhák, bár ma későbben jutnak ki, mert jóval messzebb kell eljutniok a rendesnél. Egy kis kupac alatt néhány tiszt. A többi még nincs itt. Talán majd később előkerülnek. *Talán!...* Jött is egy-kettő. Egyiket két baka támogatta, de jött, *ide* jött.

— Te is? — kérdi az egyik. De többet nem szól.

A másik nem felel. Kis pihenőt tart, azt' tovább támolyog.

Tüzet raknak. Kicsit, igen kicsit a kupacba ásott mélyedésbe. Jani, a tisztiszolga forog körötte; vacsorát akar készíteni: konzervet felmelegiteni. Minek? Kinek? Ki éhes?

Megjön a konyha. Nem kell az étel. Fáradtság-e, más-e az oka. Csak a fiuk kerüljenek elő mind! Valami bor kerül elő. Senki se szól. Iszunk. Aztán megint nem szól senki. A tüz pislog.

Az egyik szintelen hangon kérdi — és neveket sorol fel —, hogy »hát ez hol van?« A felelet egyaránt: »nincs itt. Várj... majd... talán!...

Talán!

És megint nem szól senki. A tüz gyengén fel-fel pislog. Ott heverünk körülötte. Mély csend. Ki-ki elnyujtózik. Az étel érintetlenül áll ott. Álom nem jő a szemre. Csak a bor, a bor az izlik. Vagy talán nem is izlik, de kell! És a tüz, ez a pislogó zsarátnok, ez, ez oly jó...

Csend és mindenki gondolkodik. Én a tüzet nézem. Gyenge szellő kerekedik. Felkap egy-egy üszköt a tüzről. Aztán hajtja, kergeti és a tüzes üszök pernyévé ég; lángot se vett, csak izzik-izzik, azt' a szél legyőzi, elfogy, elalszik. Vége. És ahogy a szellő, amely kioltotta a kis tüzes üszök életét, amint szárnyára kapta s tova vitte, ugyanez a szellő belesuhan a parázsba és ott birkózik vele a kupacba ásott mélyedésben. És a parázs fel-fellobban, lánggal ég.

Ki győzött itt: a szellő, amely az előbb a tüzes üszköt eloltotta, itt meg lángra lobbantotta? Ott a pernyét is vitte tovább, itt a lángra lobbanás után maga is megszünt és ég ő zsarátnok között...

Csend, mély csend van. Ki-ki maga elé bámul, csak a gondolatok kergetik egymást. Vagy tán nem is kergetik egymást, csak ugy jönnek egymásután, összefüggés nélkül, önmaguktól. Ki mondhatná meg, hogyan van ez s miért van ez?...

...Ha ugy vesszük, hogy Grey vagy más ember parancsára, akaratából vagy ügyetlenkedésére vagyunk itt és kitéve mindenféle szokatlanságnak, nélkülözésnek, akkor nem tudnók az egyéni érdeket alárendelni a nagy, a közös, a mindeneket átfogó és befoglaló nagy érdekbe. Csak ha ugy gondoljuk el, hogy a háboru az emberekben az állatnak megnyilatkozása, az a — szinte szükséges — mindig visszatérő esemény, mint a vihar vagy felhőszakadás, ami megtisztitja a léget s amely után valami jobb következik.

Ha valamely nemzet arra az ideális magaslatra emelkedett, hogy kulturájának sugalmazására kikapcsolja magát a háboru meginditásából és annyira finomult, hogy önérzetesen kijelentheti: soh'se fogok háboruskodni, akkor — ennek dacára is — háboruba lesz kényszerithető, mert lesz a kultura olyan fokán álló nép, amely a maga bestialitásából kifolyóan nyers erő utján próbál meg helyzetjavitást kivivni. És az előbbi finomult, klaszszikus kulturát elért és állatiasságát félretett nép el fog tünni a föld szinéről, mihelyt nem áll helyt magáért és nem kiséreli meg nyers izomerejével visszaszoritani az őt megtámadó félt. Ezért szükséges a magas szellemi kultura mellett a testi erőnek jeles fejlesztése. Az előbbi vezető szerepet biztosit és alkotásra predesztinálja, az utóbbival pedig alacsonyabb műveltségű népek részéről jövő legyűrés veszélyét háritja el mindenkor. Csak igy, ezen az uton biztosithat egy nép nemzeti létet, megmaradást és előrehaladást magának.

És itt kapcsolhatjuk bele az előbb mondottakat. Ha igy értelmezem, vagyis időnkint megismétlődő természeti jelenségnek veszem a háborut, amelynek időpontját egyik-másik diplomata kitolhatja, vagy közelebb hozhatja, de mindenkorra elháritani soh'se fogja, akkor az én egyéni érdekemet könnyen alárendelem a közérdeknek. Nem azt számitom, hogy én elpusztulhatok, eleshetem, vagyonomat veszithetem, hanem egy magasabb cél elérése lebeg szemem előtt. Ez a cél annak a közösségnek az érdekében van, amely nyugodt időkben nekem jólétet, jó megélhetést, békés előrehaladást biztosit.

És következik ebből a háboru nagy eredménye. Tagadhatatlan, hogy a háboru gazdasági, társadalmi és erkölcsi megujhodást támaszt. Az a sok ferdeség, ami lábrakapott, csak azt tüntette természetesnek az »én« előtt, hogy én éljek a legjobban, hogy mindenben individuális érdekemnek járjak utána. Nem ismertem mi az éhség, mi a nélkülözés, a szenvedés, a nyomor. A háboru megtanitott rá. Megtanitotta a sok millió »én«-t annak becsülésére, amit azelőtt értékelni sem tudott, mert természetesnek találta! És kiváltott egy nagy és szent *közös érzést*: az egymásra utaltság tudatát és vele egymásnak megbecsülését.

Egyszer semmi dolgunk sem volt egy fedezékben. Csend volt oda át is, itt is. Ki levelet irt, ki meg egyébbel foglalatoskodott. A lövészárok egyik falán gyenge növésű gaz futott végig. Arrébb egy kis horpadásban egy szál gabona- vagy krumplibokor huzódott meg. Felettünk egy pacsirta énekelt. Elégikusan lágy hangulat vett erőt mindnyájunkon.

— Főhadnagy ur, — sóhajt fel egy katona, aki hosszan elnézte a krumplibokrot vagy gabonaszálat, — miért is nem munkálhatjuk mi ezt a szép földet hasznosan?

A legény szolga volt egy földesgazdánál, soha egy talpalattnyi föld ura nem volt. Talán tehernek is vette azelőtt a munkát, vagy ha nem is tehernek, hát »muszájnak«-nak, mert »másnak« dolgozik. És ezt az embert megtanitották a nehéz órák arra, hogy áldás az, ha munkálhatja hasznosan a földet, legyen az bár a másé.

Értitek-e már, mit jelent a háboru s mily erkölcsi nyereség lép a sok szomoruság, kétségbeesés és leverő esemény nyomába?

A tüz ellobbant, a pernye kihült, hamuvá lett az izzó parázs. Talán a szempillánk se rezdült meg, oly mereven néztük végig az egészet. Jani ujabb üveget hozott. Töltöttünk, ittunk. És nem szóltunk, csak bámultunk és hallgattunk. Csend volt, mély csend. Csak a gondolatok kergették egymást. Vagy talán nem is kergették egymást, csak ugy jöttek egymásután, összefüggés nélkül, önmaguktól. Ki mondhatná meg, hogyan van ez s miért van ez?...

portja jelzi, hogy a Megváltó születését és nem egy pásztor család örömét kell szemlélnünk. De meg kell vallanunk, hogy épen a szent estén a havas tájkép, a templomból kiszürődő világosság, s a pastorellák poezisében is inkább a hangulat fog meg bennünket, mint az ünnep alapgondolata.

A mosolygós képü, pólyákba takart gyermeknek missziója van hozzánk. A földi lét béklyói lenyügözik, megalázzák az engedelmesség igájába törik azt, aki hivatva van a lelkek szabadságát kivivni. S ott a jászolnál elsimulnak a kiélezett ellentétek az angyali zene, s az alázatos lelkek imádásának akkordjaiban. Nagy harmóniát, kiengesztelődést, megértést és szeretetet sejtünk meg; ez esik olyan jól a mi lelkünknek. Mert épen ezek a legemberibb érzések hiányoznak legjobban a mi korlátokba szoritott emberi életünkből...

Karácsony előestéje első sorban az ember kedélyéhez, szivéhez szól. Krisztusnak emberségét közel hozza mihozzánk s ez által felemel bennünket ahhoz, aki érettünk emberré lett. A nagy ellentétek találkozása meglep bennünket. A boldog anyaság gondolatára elérzékenyedünk. A barlangnak, az istállónak kemény miliője szánalomra indit. De világossággal, örömmel tölt el minden érző szivet az angyalok karának éneke, mely békességet hirdet a jóakaratu embernek. A szent este intim hangulata valahogy belejopja magát a családi körbe, rávetődik a magányos ember lelkületére, különös jelleget kölcsönöz az utca képének, az örömnek és bánkódásnak egyaránt. S ennek a hangulatnak nagy értéke van, ha forrása nem konvenció, megszokás, hanem a kegyeletes emlékezés az első karácsony mysztériumára.

Dr. Luttor Ferenc.

Jegyzetek.

Irta: **Illés Dezső dr.**

Veszprém, 1915. dec. 19.

Veszprémtől — Sternbergig.

A fiam megint megsebesült a volhiniai harcokban, a jobb karját lőtte át az orosz golyó. Értesitéseket ugyan kaptunk több helyről, annyiról, hogy szinte bamultunk, hogy a bajban barátjai is vannak az embernek, akik ellenszolgáltatásra való számitás, sőt annak reménye nélkül, jót müveinek velünk, megis aggódtunk és elhatároztuk, hogy felkeresem a fiut, megnézem, hogy valójában mi a baja; ha nincs nagy baja, megnyugszunk, ha nagy baj van, iparkodunk segiteni. Elhatároztuk, hogy elutazom Sternbergbe, egy morvaországi német városkába, mely az Altvater hegység labanál bájos vonalu domblánccok alatt terül el s ahol a Klosterspitálban fekszik betegen a fiunk.

A harmadik osztályon utaztam, amelyben azért szeretek hebe-hóba járni, mert ilyen utazásból mindig megismert eseményekkel gazdagon szoktam megtérni. A harmadik osztályon utaznak a nép emberei: földmivesek, munkások, cselédek. Bennök még megvan az ősi epikai hajlam, mely létrehozta az Iliast, Odisseát, a Nibelungokat és egyéb nagy eposokat, ők még szeretnek elbeszélni, véleményeiket leplezetlenül kitárják, elmondják életük minden fontos mozzanatát, a kocsit betöltő hangos kacagás, sirás, szitkozódás őszintén tör ki belőlük s olyan jól esik az embernek az őszinte megnyilatkozásokat hallani. Egy percre sem szakitja meg a legélénkebb beszélgetést a siri hallgatás, az unalom, a tettetés. Aki az életnek egy igen értékes, nagy, szines, dalos darabját, hamisitatlan tartalommal megtöltött mélységeit akarja megismerni, utazzon sokat a harmadikon s ne restelje előkelő barátjainak lekicsinylő szempillantásait, mely kiséri, mikor felszáll ennek a kocsiosztálynak a lépcsőjére. Milyen érdekes történeteket hall az ember, milyen különös életekbe nyer az ember mélységes bepillantást!

*

Ezen az utamon már az állomásra kiszállitó kocsin is kedves történetet hallottam. Beszédbe ereszkedtem a fiakker kocsisával, Kőmives Józsival s kitünt, hogy ő egy nagyon érdekes ember, aki részt vett a mozgósitás óta a háboruban, sulyosan megsebesült s mint harcképtelen, végleg szabadságolva lett. A második megsebesülése a Nida folyónál történt. Robbanó golyó érte az egyik felső

lábszárát, elájult és elterült a puszta földön. Társai visszavonulóban voltak, elvesztették őt az ütközet rettenetes hevében a szemük elől s ottmaradt elhagyatva egy decemberi reggelen egyedül és mikor felébredt ájulásából, csak azt látta, hogy a sürün hulló havaseső mindjobban elboritja a testét, körülötte pedig se közel, se a messze távolban nincsen senki. Annyi ereje volt, hogy a pokrócát maga alá huzta, és a köpenyével betakarta magát, de mozdulni egy tappodtat sem tudott. Szakaszvezető volt, elővette a sipját, azzal sipolt, azzal adott életjelt magáról, remélve, hogy meghallja valaki. Igy feküdt ott egész nap, egész éjjel dermesztő hidegben s már elvesztette minden reménységét. Tehetetlen düh fogta el, hogy itt kell nyomorultan elpusztulnia s hogy nincs annyi ereje, hogy véget vessen az életének, mikor egyszer csak megjelent előtte egy délceg főhadnagy prüszkölő paripán és szeretettel szólitotta meg: „Mi bajod van, édes fiam?“ A 7-es honvéd tüzérek voltak, épen a veszprémi tüzérek, az ő szülővárosából s a főhadnagy Giczey Gyurka volt, akit ő fiakkeros korában, még a háboru előtt sokat vitt a kocsiján, s akit bizony akkor fényes uniformisában alig mert megszólitani. Kőmives Józsi csak annyit mondott a főhadnagynak: „Lőjjön agyon, főhadnagy ur, vagy vigyen el innen, mert ha nem könyörül rajtam, itt pusztulok el!“ Elbeszélte azután Kőmives Józsi, hogy Giczey Gyurka főhadnagy milyen gyöngéden gondoskodott róla, a semmi emberről, hogy tétette fel egy kocsira, hogyan takargattatta, tartatta két tüzérrel az átlőtt lábát, hogy né fájjon a rázás neki. Mikor elváltak s ő kórházba került. Giczey Gyurka sürüen tudakozódott felőle, ő se győzte háláját neki leveleiben kifejezni. Később gyógyulás végett Kőmives Józsit Veszprémbe hozták, itt még a főhadnagy édes anyja is meglátogatta őt, mikor a fiát jött meglátogatni. Az urnő ismerni akarta azt az embert, akinek az életét az ő fia megmentette s aki oly őszinte s igaz szivvel, áradozóan ismerte el, hogy életét az ő fiának köszöni.

Részvéttel hallgattam ezt a szép históriát s gyönyörködve láttam azt a láthatatlan tündérvirágokból szőtt kapcsolatot, mely ezt a műveltségre és társadalmi állásra nézve egymástól olyannyira elütő két embert egy egész életre összekapcsolta.

*

A vasuton tömérdek sok volt az utas. Mindenszentek napja előtt voltunk, mentek az asszonyok férjeiket, a szülők gyermekeiket látogatni. Majdnem egymás ölében ültünk. Volt mit hallgatni. Ha iró volnék, egy esztendőre való témám volna feldolgozásra. Mivel azonban iró nem vagyok, csak ugy magamnak, a lelkemben rejtegetem őket. Egy jelenséget mégis jegyzetbe foglaltam. Többen voltak a szakaszban asszonyok, akik épen akkor jöttek Amerikából haza és egy Győr melletti kis faluba iparkodtak. Tele voltak panasszal, különösen a hazai viszonyok ellen, hogy milyen udvariatlanul bántak velük a honi állomásokon a vasuti alkalmazottak. Az egyik asszony már több évtized óta kint volt Amerikában, azért megmaradt magyarnak, mondotta nekem, hogy amint hazajött, 2000 kor. hadikölcsönt jegyzett. Vele volt két 14—15 éves leánya. Azok is tudtak magyarul, pedig már angol iskolába jártak. Az asszony egyszerüen volt öltözve, magyaros, polgárnői ruhában. De már a leányok kisasszonyosan néztek ki. Ruhájuk uri szabásu volt, kalapjuk urias, de izléstelen, rikitó szinü szalagok lógtak róluk s groteszk látványként rittak ki az egyszerü, mesterkéletlen környezetből. Egy része az Amerikából jötteknek egyik állomáson leszállt, angol bucsuszavakkal váltak el egymástól, mintha csak angolok lettek volna. El nem mondhatom, hogy milyen furcsa benyomást tettek rám ezek az emberek. Nem vagyunk elszakithatatlan láncokkal hozzákötve ahhoz a földhöz, melyet hazánknak nevezünk és sokszor ezek a láncok nagyon lazáknak látszanak!

*

Bécstől kezdve a tömeg érdekessége számomra mgszünt, mert az utasok tulnyomó része morva és cseh nyelven beszélt. Erre számitottam és már Győrben szereztem magamnak olvasni valót. Sokáig néztem a vasuti állomás kis könyvesboltját, nem tudtam megállapodni az olvasni valón, mig egyszerre csak szemembe tünt egy cim, mely egyszerre eldöntötte, hogy mit fogok Bécstől Sternbergig olvasni. És nyomban megvettem a „Nyugat“ cimü irodalmi folyóirat 1915. október 16-án megjelent 20-ik számát. Végig olvastam az első betütől az utolsóig.

Ami az irókat illeti, nem volt közöttük csak egy ismeretlen. — Ambrus Zoltán, Babits Mihály, Lengyel Menyhért, Móricz Zsigmond, Ady Endre egyéb munkáikból már ismeretesek előttem. Sem a „Nyugat“ 20-ik számában foglalt munkáikat, sem egyéb műveiket birálni nem akarom, mert nem vagyok erre a feladatra hivatva, nem vagyok sem iró, sem kritikus. Csak egyszerü szerény olvasó vagyok, aki elolvasott életében egyet-mást és élményei is voltak. A saját életemet, annak gazdagságát élményekben és gondolatokban önkénytelen összehasonlitom az irodalmi művek tartalmával és sokszor csodálkozom az utóbbiak semmiségén. Sokszor eszembe jut, hogy tulajdonképen a legnagyobb irodalmi beccsel biró mü lenne, melyet egy gazdag életü ember kellő stilművészettel megirna maga. Amit ugy mások közvetitése után megirnak, jaj de szegények, jaj de érdektelenek. De csak ugy magamban birálgatok az olvasószobámban, családi körben. Minden ebédnél, vacsoránál van valami irodalmi téma, melyet nagyon élénken meg szoktunk beszélni. És bizony könyörtelenül kitesséke1jük, akit otthonunkban nem akarunk szivesen látni. Fel is olvasunk egyes dolgokat, hogy a vitát illusztráljuk. Például Ady verseket. Nem resteljük soha kimondani, ha valamit nem értünk. Még Göthe Fausztjának II-dik részére se mondjuk, hogy értjük, mikor nem értjük. Adyt se értjük és nem lesz a költőnk *soha*. És pedig nem azért, mert ő „kimondó“, amint Móricz Zsigmond állitja, hanem épen azért, mert nem *mer* semmit kimondani, amit Magyarországnak az ő élete óta tartó válságos korszakában ki kellett volna és ki kellene mondania.

De az ismerős szerzők között volt egy ismeretlen is, Szabó Dezső, akinek munkáját ki kell itt emelnem, mikor Veszprémtől Sternbergig tartó utamról reflexiókat közlök, mert ennek a munkának az olvasása volt utamnak legnagyobb szenzációja. A mű cime: „Megtépászott napló.“

Életének egy részletét mondja el benne a napló irója. Apja falusi kántor volt, 18 éves korában krajcár nélkül neki indult a világnak, hogy elfoglalja valahol „lappangó megváltói állását.“ Nagyon sokfelé megfordult és változatos okból dobták ki mindenünnen. Ha nevelő volt, vagy a házikisasszony, vagy a háziasszony szeretett beléje. Kidobták. Kidobták még hatvankilenc helyről, hatvankilenc más okból. Kidobták, kidobták, kidobták. Mikor legutóljára dobták ki, a barompiacra került, annak sarkára, ahol a 46 éves Zsófi néni árulta a sült gesztenyét, aki őt pártfogásába vette, mert épen aznap hagyta el részeges kéményseprő szeretője. Épen karácsony este volt. Zsófi elvitte magával a fiut, pompásan megvacsoráztatta s amint ő mondja: „Ez az aszott, csuf, jóságos kofa minden el nem ért célja, minden elriasztott álma, minden keresett szerelme lett.“

Karácsony másodnapján Zsófi néni meghalt. A napló irójának kimulása előtt átadott egy csomagot, melyben 900 kor. megtakaritott pénze volt. Ezen a pénzen utnak eredt a fiu Amerikába. Útközben azonban elfogták a kannibálok, ketrecbe tették s miután megvizsgálták, elhatározták, hogy nem eszik meg, hanem *„tenyésztési“* célokra használják fel, „nősténynyül“ Juliskát adták hozzá, egy amerikai milliomosnak szintén elfogott leányát. Aznap már a fiu megkinálta a leányt a ketrec egyik szegletében levő füággyal és a leány nyomban el is fogadta.

A kannibálok, mint okos gazdák. Jól bántak velük, mindnyájukat jó bőven ellátták; egyforma kényelmes, napos ketrecük volt s mindnyájan egyenlő rangu dédelgetett „háziállatok“ voltak. Közben a kannibálok egyik-másik foglyot megették. A naplóiró azt a megfigyelést tette, hogy ilyenkor a kannibálok napokra magukká asszimilálják annak a lelki tulajdonságait, akit megettek. Igy, mikor az ő dunántuli főszolgabiróját — aki szinte fogoly volt — elbankettezték, napokig valami hörcsögszerüség volt észrevehető rajtuk. Szerencse, hogy nemsokára rá egy szelid, vajlelkü görög professzort ettek meg. Soha olyan jók nem voltak, mint ezen a héten. Legérdekesebb — mondja ő —, hogy a professzor ugy szaturálva volt Homerosszal, hogy a szegény kannibálok napokig mindenféle apró görög kötőszót *böfögtek* tőle.

Ilyenkor a fiu és Juliska összeborzadtak, de a fiu azzal vigasztalta a leányt: *„Nézd, Juliskám, a mi hazánkban küzdés, koldusság, fájó egyedüliség az élet.“*

A foglyok megérték a karácsonyt ketrecükben. A napló himnusszal végződik. A fiu, aki hazájában az életet nyomoruságnak találta, boldog a kannibálok ketrecében, melyben barom gyanánt leölésre hizlalják és imigyen végzi:

„Hála neked jó Isten, hogy elvezettél bennünket az üdvösség ketrecébe.“

„Áldd meg a mi drága kannibáljainkat, akik nem hisznek Téged, de akiknek jósága nagy, szárnyas kereszténységet tenyészt bennünk.“

„Ó gyermekeim, belőlem szakadt drága visszhangjaim, zengjétek az én szivemet az Urnak.“

Ezzel az irodalmi csemegével örvendeztetett meg engem utamon a „Nyugat“ cimü folyóirat, mely Magyarországnak állitólag legelőkelőbb irodalmi folyóirata s mely nagyon sok művelt magyar embernek asztalán ott diszeleg s orditva hirdeti, hogy ott a kultura, az izlés, a felvilágosodottság, a gondolkozás, az igazi meglátás ütött tanyát.

Ezek az iró urak bennünket, olvasókat igazán csordának néznek.

*

Sternbergből visszajövet a második osztályon jöttem. Beszállva a kocsiba, melyben egy üres hely volt, kérdést intéztem az urakhoz, hogy el van-e a hely foglalva. Nem kaptam feleletet. Ahá, gondoltam, rendben vagyunk. Elfoglaltam a helyet. Egész hazáig nem szólt hozzám senki, én se szóltam senkihez és mereven bámultunk egymásra, mint jól nevelt urakhoz illik.

Máriafalva.

A két főváros megmozdult. Budapest az országé és Esztergom a magyar katholicizmusé. Ünnepi estére gyüjt össze mind a kettő, a boldogságos Szent Szüz legnagyobb ünnepének, a szeplőtelen fogantatásnak az előestéjén, hogy egy uj, magyar és keresztény falut adjon az országnak, legalább egyet a sok helyébe, amit a télen orosz gyujtó gránát, gyujtogató kozák csóva letörölt a mi édes hazánk térképéről.

Összejöttek az ország katholikusai és azt mondták: most nincs különbség hitvallásban, nincs különbség nemzetiségben. Krisztus nagy iskolája, a szenvedés egy nagy táborba hozott mindnyájunkat, azokat is, akik odakünn küzdenek a fronton, és azokat is, akik a háborunak temérdek nyomoruságait idehaza szenvedik el. Mi katholikusok nem teszünk most különbséget a magunk hittestvére és a protestáns, az ős egyházhoz ragaszkodó görög egyesült és a békében botorul Moszkva hivogató szavára hallgatott skizmatikus, sőt még a vagyonából a kozák duláskor kiforgatott határlakó ortodox zsidó között sem. Magyarországnak hosszu századok óta a legnagyobb megpróbáltatásakor, az elmult évi irtózatos téli kárpáti ostromban szenvedtek valamennyien. Honvédeink, a dicsőségesek, az ország történelmében örökkön-örökké élők, visszaverték határainkról a rettenetes vészt; a kárpáti lejtőkön száz és százezerre menő szegény, értelmetlen, korbáccsal kergetett muzsik fult bele véresen a hóba. Katonáink, az örök dicsőségre hivatottak, megtették a magukét, most az itthon élőkön, az ország lakosságán a sor. És megmozdult a magyar társadalom, első sorban a magyar katholicizmus, hogy segitséget nyujtson a küzdelemben szenvedetteknek vallási és faji különbség nélkül. Hadisegélyezést, rokkantgyámolitást, hadi árvák felnevelését, kárpáti falvak felépitését határozták el az ország tanácsaiban és a magyar katholikus sziv és kinyitott erszény ott volt mindenhol.

De egyre mégis külön gondolt a magyar katholikus kereszténység. Arra az egyre csak ő gondolt és ez jól van igy, hogy éppen ő. Azt mondotta:

„Nem szabad elmulnia ennek a világtörténelmi időnek a magyar nemzet feje fölött anélkül, hogy örökös, nem muló emléket ne állitana Annak, aki az ő szentséges imájával, mint ezer éven át annyiszor, megint megsegitette a magyart. A magyarok Nagyasszonya, a Boldogságos Szüz, akinek a képe ott lobogott a zászlón a Muhi pusztáján a Sajó mellett, akinek a selymes, aranyos képe ott hanyatlott el azon a vadviharos, felhőszakadásos délutánon Drághfy kezében a mohácsi sikon, az elbukott ország zászlaján, hogy megint fölragyogjon Petneházy vasmarkában Buda várfokán: Ő, aki ott volt velünk az ország nagy bajaiban és nagy örömeiben, Ő ott volt velünk a Kárpátokban is. Én láttam őt ott a januári télben és beszélhetek Róla.

Ott volt a Szent Szüz, ugy mint Mohácsnál, ugy mint Buda ostrománál, a Kárpátokban is; ott volt a kis rutén falusi templomok ikonosztázán, amelyek elé térdelve imádkozni járt a magyar baka, ha a rajvonalból pihenő napokon a tartalékba került; ott ragyogott a képe az esztergomi fiuk csukaszürke sapkáján, akiket a csillogó ezüstös Máriaérmekről az oroszok gárdistáknak néztek; ott volt a Szent Szüz képe előttünk, amikor előrementünk, amikor küzdöttünk és amikor hosszu hetekig ki-

tartva egy helyben, égi segitségre volt szükségünk, hogy el ne vesszen az erőnk a rettenetes harcban.

És ennek az emlékét akarja most megörökiteni az ország katholikus népe. A Nagyasszonyét, a Patronáét, akinek a képe ott ragyogott a kárpáti hóban, a zöld fenyőerdőkben, halállejtőkön, szétrobbanó kis fehér srappnelfelhők és völgytorkokon mélyengomolygó fekete emberrajok felett; zászlókon, érmeken, kis ruthán templomok képein, kötözőhelyeken, nyöszörgő sebesültek fohászos ajkán mindig ott volt Ő, akit a magyar sziv, ha bajban van, a segitő Szüz, Mária.

Ezért akarja most az Országos Katholikus Szövetség vezetése mellett a magyar katholikus társadalom, hogy Máriafalva épüljön a Kárpátokban. A budai Katholikus Kör kezdte, az ország katholikusság folytatja és meglesz. Tudjuk, hogy megles, mert meg kell lennie, mert annélkül nem volna igazán magyar a megyar. Már eljött az ország főpapja, hogy áldását adja a műre; az ország hercegprimása ott volt az esztegomi várlatti klastrom teremben, ahol fehérruhás leánykák énekelték össze a jószivü emberek adományait a Máriafalvára. Két nappal később pedig, Imakulata előestéjén, Budapesten az ország fővárosában a nemzet főurai jöttek össze ugyanebből a célból: a Széchenyiek, az Esterházíak, a Zichiek, mindazok a nagy nemzetségek, amelyek ezer esztendeje segitenek fönntartani ezt a hazát, akik maguk vagy fiaik személyében, ott küzdöttek és véreztek abban a háboruban is. Ott votak a főurhk, a polgárság és a harctérről sebesülten vagy betegen visszatért küzdők. Háromezer koronánál többet hozott Máriafalvára ez az egy este: az a hat vagy hét uj ház, ee hátra van még az iskola, a templom. Hiszük, hogy Magyarország katholikus népe, püspöki székhelyei, amelyek most következnek meg fogják tenni a magukét, hogy megszülesen Magyarországon a legszeb Mária-emlék és felépüljön a Kárpátokban az országot megmentet Segitő Máriafalva.

Sebők Imre.

A sebesültek karácsonya.

Akik máskor a karácsonyfa fényében csillogó gyermekszemekben gyönyörködtek, azok most maguk álltak körül a szeretet fáját, amelyet a hősöknek állitott szerteszét a magyar társadalom. Igy lettek a háboru hősei ez estére a nemzet gyermekei.

Lábadozóban.

A 31. honvéd gyalogezred lábadozó osztaga f. hó 22-én d. u. ½ 5 órakor bensőséges hangulatban ünnepelte meg szépszámu közönség jelenlétében a második háborus karácsonyt a főgimn. diszteremben. Az osztag szerető szivü parancsnoka, *Krinner* Lajos alezredes összegyüjtötte a karácsonyfa köré a még gyengélkedő katonákat, akiket a félbe nem szakitható orvosi kezelés az ünnepekre is elválasztott családi körüktől. És ezek az öreg harcosok, akik végigélték a háboru borzalmait, a kórházak szenvedéseit és most uj harcokra gyüjtenek uj erőt, szemükben a holttestekkel boritott csatatér és a még távoli otthon képével szivük mélyéből énekelték el a régi karácsonyi éneket: „Dicsőség mennyben az Istennek, békesség földön az embernek. Mély jelentését jobban átérezhették most, mint valaha. A hiven teljesitett kötelesség és a megérdemelt elismerés felemelő érzetével hallgatták ezután dr. *Rédey* Gyula c. püspök, nagyprépost magasszárnyalásu beszédét, amelyben a szeretet és megbecsülés meleg hangján köszöntötte a karácsonyfa köré gyült vitéz harcosokat, akiknek a karácsonyfa többet jelent ezután, mint másnak, mert hozzáfüződik az emléke a sok szenvedésnek, amelyet elviseltek, sok áldozatnak, amelyet a hazáért hoztak és a sok hősiességnek, amellyel a honért küzdöttek.

Ez a fa juttassa eszükbe azt a dicsőséget is, hogy az ő szuronyaik háritották el rólunk az orosz veszedelmet, amely bennünket már egyszer letiport és szolgaságba vetett, hogy az ő harcaik vezették el hazánkat az igéret földjére, hogy ők szereztek e nemzet számára igaz életet, erőt a magyar alkotmánynak, becsületet, hirt a magyar névnek. A magyar hűségről, hazaszeretetről, hősiességről vérükkel tettek bizonyságot és ők teremtik meg a magyar nemzet sziklaszilárd alapon nyugvó jövőjét. E megbecsülhetetlen szolgálatokért rója le az egész nemzet a köszönet, szeretet és hála adóját a magyar harcosoknak. Ez a szeretet, hála és köszönet lobogott az itt összegyült harcosok felé is a karácsonyfa gyertyáiban és a szónok szeretetől izzó szavaiban, amelyek után a katonák az egybegyült közönséggel együtt a Himnuszt énekelték el. Majd *Gangl* Mihály tábori lelkész köszönte meg szép beszéd keretében a szeretetadományokat és a karácsonyfát a katonák nevében. Tekintete visszaszáll a harctérre, ahol a karácsonyfák gyertyái helyett égő falvak fénye világitotta be az éjszakát és vérrózsák nyiltak a hóval boritott mezőkön, de ott is felkereste az otthon szerető melege a küzdő hősöket, akik a hazulról jövő kis csomagokban örömmel látták a hála és szeretet megnyilatkozását azok részéről, akikért küzdöttek és lelkesedve, bizalommal néztek a jövőbe, hogy győzelmes harcaik után a másik szent estét már családjuk körében tölthetik. Azóta a háboru elszoktatta őket a reménykedéstől. Ehelyett nyiltan néznek szembe a jövővel; kötelességérzet és áldozatkészség lelkesiti a harcokban megfogyatkozott erejüket és küzdenek, amig a hosszu várakozás adventje után felragyog az égen ismét a béke karácsonyi csillaga.

Majd a katonák és közönség lelkes éljenzése mellett hódolatteljes szavakkal emlékezett meg a királyról, harcos katonáinak szerető atyjáról, aki mindent megtett, hogy népei számára a békét megőrizze. Az ő szive velünk vérzik a harcokban elhullt és kórházakban szenvedő vitéz katonáiért. Adja az Isten, hogy velünk érző szeretetéért dicsőséges béke aranyozza be életének alkonyát.

Beszéd után *Csapó* Kálmánné urnő kiosztotta a katonák között a fenyőlombocskákkal diszitett csomagokat és a háboru nagy őrlő gépezetéből kikerült harcosok szeretettel fogadták a szeretetből nyujtott ajándékokat.

Katonakórházban.

A karácsonyfa-ünnepélyen jelen voltak *Krinner* alezredes, *Véghely* alispán, *Komjáthy* polgármester és Veszprém város előkelő közönségéből igen sokan. A gyönyörűen, 100 villanylámpával feldiszitett karácsonyfa alatt voltak felhalmozva az ajándékok. Az ünnepség a dalárda Himnusz-ával kezdődött. Ezután dr. *Rédey* Gyula c. püspök mondott nagyhatásu beszédet. Elmondja az 1848. utáni korszakot, mikor az erény csak puszta kép volt és az erkölcs csak az eszély, a nemzetnek semmivel való törődése volt a jelszó. Dicsőséges korszak kezdetén állunk. 400 évi szenvedés után fog most valóra válni a nemzet álma. A hősök, kiket most megajándékozunk, örök példaként maradjanak előttünk. A tisztelet, a ragaszkodás övezze őket. E könnyekig megható beszéd után *Schädl* Irén énekelte el szépen a Miatyánkot, majd *Kenessey* Pepi szavalt meghatóan aktuális katonaverseket. Befejezésül pedig a dalárda énekelte el „Csak magyarok legyünk" c. éneket. Ezután az ajándékok kiosztása kezdődött. Minden beteg egy gyönyörü pénztárcát, benne 2 koronával, pipát, tükröt, 36 drb. cigarettát, meleg harisnyát, zsebkendőt, mákos- és diókalácsot stb. kapott.

Városi kórházban.

Fényes, nagy közönség gyült össze erre a szép, megható ünnepélyre is. Az ünnepi teremben mennyezetig érő s nagyszerüen feldiszitett karácsonyfa, tetején nemzeti szinben ragyogó égőkkel, sok szép ajándék fölé terjeszkedett. Az ünnepélyt itt is a dalárda kezdte a Hymnus-szal, majd az angolkisasszonyok és irgalmas nővérek több növendéke énekelt nagyon szépen karácsonyi dalokat. *Brenner* Mariska és Sárika, *Vanczli* Mariska kedves szavalata, majd *Kőszeghy* Vilma gyönyörü szólóéneke után *Kránitz* Kálmán felsz. püspök mondott szép beszédet. Példával kezdi. Ferenc, a spanyol királyi kórház szolgája minden év karácsonyán megajándékozta a betegeket. Egy évben, mikor nem volt pénze, legnagyobb kétségbeesésében Jézushoz fordult. Egyszer csak megjelenik egy ember, átad neki egy csomó pénzt. És mig ő örömmel szalad betegeit megvendégelni, az idegen, ki a pénzt hozta, eltünik. Ezen történet ujul most meg, csakhogy a megvendégelő, bár Ferenc, nem szolga, hanem főorvos. Ezután a karácsonyfáról, mint a megtestesülésben mutatott isteni szeretetnek szimbolumáról beszél. Az Isten dicsősége és az emberek békessége nagyon is összetartoznak, ez utóbbiért küzdenek most hős fiaink, ezekért, mert ezek egy uton járnak. Isten áldását kéri nemzetünkre, mely megbünhődte már a multat és a jövendőt. Ez ünnepi beszéd után dr. *Komjáthy* polgármester emelte ki az igazgató főorvos és az apolonők kiváló érdemeit. Remélt, hogy Isten segitségével rövidesen elérjük a rég óhajtott béket, ha pedig ezt a Gondviselés nem adja meg, akkor hazánkat az utolsó lehelletünkig védeni fogjuk. A betegek nevében *Ogonovsky* Ernő honvéd mondott köszönetet. A dalárda éneke után kiosztották a szép ajándékokat. A sebesültek és ápolónők szórakoztatására szánt háborus mozielőadást péntek délután tartották meg.

Szemináriumban.

Fél hétkor zsufolva volt a Szeminárium egyik terme a nagyszámu vendégsereggel. Itt is menyezetig érő karácsonyfa állott feldiszitve a legszebb diszitményekkel. Az ünnepséget a *Dalárda* a magyar nemzet imájával, a Himnusszal nyitotta meg. Az ünnepi beszédet *Gangl* Mihály tábori lelkész mondotta. Hirdeti, hogy a béke és szeretet hasson át mindenkit, ne legyen sehol harag és gyülölködés. Megemlékszik azokról, akik a karácsonyfát és a szép sok ajándékot adták a betegeknek. Megemlékszik Ő Felségéről, a koronás agg királyról s hű szövetségeseinkről. Nagyon szépen, meghatóan beszélt. Utána *Schedl* Irén énekelt, majd a Dalárda adott elő egy szép egyházi dalt. — *Kenessey* Pepi szavalata után a Dalárda énekével fejeződött be az ünnepi rész. Ezután kiosztották az ajándékokat. Megható volt, amint a lábadozó osztag 50 rokkantja átvette dobozát, egyik kezükben bottal, a másikkal hónuk alá szoritva az ajándékot s hagyták el a kórházat. Ha ezt látta volna, aki e nemes célra csak egy fillért is adott, sirt volna meghatottságában. A Dalárda mindhárom helyen nagyon szépen énekelt és minden énekszámát megtapsolta a megjelent közönség.

Karácsonyestén. Nemes szivek világának nincsen éjszakája. Örökös jó szándék a boltozatja s delelőjén a szeretet napja tündöklik. Munkás élet pezsdül benne, mint a tavaszban. Szép gondolatai, érzései virágként fakadoznak s törekvéseiben, hogy örömöt fakasszon, bánatot hervasszon benne van a remény édes igérete, a vigasztalás méze, a lelki megenyhülés balzsama . . . Benne van a léleknemesség bájos összhangja, a jóttevés ösztönös megnyilatkozásának lelkesitő ereje s a nyugodt, örömfakasztó lelki életnek derüs szépsége, mennyei zamatja . . .

Ez a szép világ ragyogta be karácsony estén a küzdelmes földi világot. Felkelt a szeretet napja az esti homályban s örömlángot gyüjtött a lelkek szomoruságában. Szétáradt a karácsonyest üdvösséges, szent hangulata s egész sorozatát egyesité nemes, jó szivek cselekedeteinek.

Az a gondos szeretet, mely a játékos szobák édes gőgicsélését, sok-sok bájos gyermekkacaját, piros arcokon nyiló mosolyát, drága angyalszemek villogását aggatta gyertyafényes, aranyos fára, — most a nagyok felé ragyogott, a legnagyobbak: a hazáért szenvedő hősök betegszobájába varázsolta a karácsonyest csodálatos misztikumában születő angyaltiszta, liliomillatu gyermekörömöknek gyönyörüségét, boldogságát.

A haza nagy fiai, ez egyetlen, közös édes anyának gyerekei álltak a karácsonyfa körül, melyet a nemes, jó szivekből áradt gondos szeretet s a hála könnyharmatos érzése tett ragyogóvá. S ezen a csillogó, lélekmelegitő fényszálon elröppent mindannyiok lelke az igazi otthonba, a távoli, az őket nélkülöző szomorubb karácsonyestbe, ahol édes szülők, hű asszonyok, imádkozó gyermekek könnyes szemei keresik a hiányzókat, akik csak lelki izenetben ölelgethetik őket vágyakozó, szerelmes szivvel . . .

S az adományokat kiosztják. Mosoly ül a nagy ember-fiuk ajkán, derüs fény csillog a szemekben s megcsendül a jótéteményekért, a jó szivek áldott, kedves figyelmeért a forró köszönet szava . . . S ime az egyik, nem tudom, hogy melyik, meg is köszöni, *meg is csókolja* a kedvességet, a szerető háladatosságot: a karácsonyi ajándékot. S ez a csók sok meghatottságot ébresztett, sok könnyet fakasztott. Ez a csók mintha a szép lelkü asszonyok hófehér kezein csattant volna el a meghatódott szivnek édes köszöneteképen . . . Ez a csók mintha a lelki sóvárgástól szárnyat öltött volna s a szivből származott adományt a forró csókkal együtt elvitte volna a kicsi szobába, a bánatos családi fészekbe, hogy betlehemi csillagként, beragyogja, várakozásukban megédesitse, megvigasztalja a szerető, édes szivek . . . Ki tudja? Talán ő maga se, aki lelki megindultságát hálacsókban fejezte ki. De tudja az örök Isten, akitől minden szivbeli és lelki jóság származik s akinek örök szeretete a mennyei jóság megtestesülésének szent ünnepét annyi varázslatos szépséggel, vigasztalással, reménykedéssel, boldogsággal ragyogtatja.

—a.

Használjunk hadisegély-bélyeget!

Kedves olvasóinknak és munkatársainknak kellemes karácsonyi ünnepeket kivánunk!

HIREK.

Karácsony.

Mennyei és földi karácsony: az első angyalok énekétől hangos: dicsőség... békesség... A másik szintén hangos, de a zenéje rettenetes; nem angyali hangok ezek, de a poklok muzsikája: ágyuk dörgése, halálra sebzettek hörgése, milliók jajveszéklése.

Az angyali diadaléneket is évezredes, kinos, epedéssel — sóvárgással teljes várakozás előzte meg. Ez igaz. És a mi gyötrelmes, imináron kétéves adventünknek is — hisszük, ez lesz a finálója: dicsőség, békesség.

De miért ez a tenger szenvedés, mely elnyeli karácsonyi örömünket is? — miért ez a világégés, melyben elveszik karácsonyfáink gyertyáinak gyenge fénye? — miért kell nekünk ujra gyötrő adventet élnünk? Hisz' aki után az emberiség vágyódva sóvárgott: eljött; az Ige testté lett; hisz' az Ő ajkáról hangzott el: békesség veletek. Hát hol van a békesség? Köztünk ugyancsak nincs! Miért nincs?

Értsétek meg valahára emberek: rossz uton jártok! A karácsony himnuszában a dicsőség, békesség, de ti mindkettőt magatoknak foglaljátok le. Dicsőséget is akartok, és ezért kell egymással birokra kelnetek, ezért pusztitjátok egymást és teszitek tönkre a békességet.

A dicsőséget adjátok meg az Istennek, akkor lesz békességtek! Ne tegyétek a vallást magánüggyé, hanem az legyen a legégetőbb közügyetek, hogy a vallás, az Isten törvénye legyen a nemzetek alaptörvényévé, amely vezessen egyént és társadalmat, kormányférfiakat és nemzeteket.

Amig ez meg nem lesz, addig hiába van ragyogó kulturátok, hiába békekonferenciáztok, addig hiába genfi conventio, hisz' mindent agyonlődöztök a dicsőségért.

„Az Ige testté lőn, és mi köztünk lakozék" — hát legyen köztünk, kövessük Őt, legyen dicsőség az Istennek és akkor meg lesz, ami után milliók sóvárognak: békesség az embereknek!

A béke áldozatát a szent ünnepen Bibornok Püspök Ur Ő Eminenciája mutatja be fényes segédlettel.

Az ünnep délutánján *Buday* József IV. éves papnövendék predikál.

—

— **Könyörgő ájtatosságok.** Az év első napján édes hazánkat és nemzetünket Jézus legszentebb Szivének ajánlottuk, hogy a világháboru véres küzdelmeiben oltalmazzon, segítsen. Most egy év után térdreborulva adhatunk hálát az Urnak, hogy seregeinket győzelemről-győzelemre vezette. Ámde a küzdelem még nem ért véget, az annyira óhajtott békét még nem élyezzük, ujból és ismételten kell tehát bűnbánólag és teljes bizodalommal az isteni Szivhez folyamodnunk, hogy erőt, kitartást nyerjünk és a végleges győzelemért esedezzünk.

Évégből Bibornok Megyéspüspök Ur Ő Eminenciája elrendelte, hogy Jézus legszentebb Szivének tiszteletére az év három utolsó napján a joghatósága alá tartozó összes plébániai és szerzetesi templomokban a legméltóságosabb Oltáriszentség kitétele mellett a lehetőség szerint esti ájtatosság tartassék szentbeszéddel és azon imákkal, melyeket mult évi megfelelő körlevelében előirt. Ezek az ájtatosságok a székesegyházban a jövő hét szerdáján, csütörtökén és péntekén lesznek *d. u. 6 órakor.* Az első nap dr. *Rédey* Gyula c. püspök, csütörtökön *Hoss* József dr. theol. tanár, Szilveszter estéjén pedig *Luttor* Ferenc dr. pápai káplán, theol. tanár mondanak szentbeszédet.

— **A közigazgatási bizottság uj tagjai.** A december hóban tartott megyegyűlés megválasztotta a közigazgatási bizottság tagjait is, akiknek mandátuma most lejárt. Tagjai maradtak akik régen voltak és pedig: dr. *Kemény* Pál, *Kránitz* Kálmán, dr. *Magyar* Károly, *Szabadhegyi* Kálmán, *Wertheim* Ármin. — Az időközben elhalt Bellák István helyébe *Koller* Sándor ny. alispánt választotta meg a vármegye közönsége.

— **Adomány.** A szent Vince-egyesület kapott december hó 8-án 100 koronát dr. *Molnár* Dénes apátkanonok, december 21-én 200 koronát *Péller* Pál prelátuskanonok és december 21-én 150 koronát *Rosos* István kanonok urtól. Hálás köszönet érte szegényeink nevében. Az elnökség.

— **Jutalmazás.** A Petőfi-társaság az ez évi Bulyovszky-féle jutalmat dr. *Vértesy* Gyula veszprémi kir. tanfelügyelő *„Párák a parkban"* cimü költeményének adta ki. A szerző versét a Petőfi-társaság január 6-iki nagygyűlésén fogja felolvasni.

— **Adományok.** A városi kórház részére a következő adományok folytak be: báró Hornig Károly bibornok urtól 3 birka, 102 liter bor, dr. Rédey Gyula 1 zsák dió, Schmidt Lajos 140 tojás, 34 kg. liszt, Gratzl Ödön 25 drb. szivar. Auerhammer Josefin 1·5 kg. szaloncukor, 1·5 kg. dió, 4 doboz cigaretta, Özv. Kubai Hubertné 5 l. bor, Haidekker Jenőné 1 nagy doboz sütemény, Kerényi Alajosné 1 tálca sütemény, Stubenvoll Liana egy tálca sütemény, Velty Istvánné 3 kalács, 6 üveg befőtt, 2 üveg bor. Ujévre adományozott Kelemen Imre 100 K, Veszprémi Szikvizgyár r.-t. 30 K, Kalmánné Pósa Ilus 125 lev.-lap, 104 naptár, 3 csomag levélpapir, 4 db. imakönyv és karácsonyfadisz. A kórház igazgatósága a nemesszivü adakozóknak ez uton is hálás köszönetét nyilvanitja.

— **Köszönet.** *Molterer* Jánosné a dabronyi ujonan épült templom főoltárára egy dusan himzett terítőt adományozott. A nemeslelkü urnőnek adományáért ezuttal mond köszönetet *Rácz* Ferenc c. kanonok, esperes-plebános.

— **Elnökválasztás.** A Hittanárok és hitoktatók országos egyesületének legutóbb tartott közgyűlésén *Dudek* János egyetemi tanár bejelentette az egyesületben viselt elnöki állásáról lemondását. A közgyűlés a megüresedett tisztségre *Hanauer* A. István dr. apátot, a budai szt. Imre kollegium igazgatóját választotta meg.

— **Ápolónők kitüntetése.** A karácsonyi estélyt kedves ünnepség előzte meg a katonakórházban. Dr. *Zuber* György ezredorvos ekkor tüzte fel a kitüntetett ápolónők diszérmeit. A németajku ezredorvos helyett *Kleinfeld* Ignác főhadnagy üdvözölte az ápolónőket és szép szavakban méltatta a kötelességteljesitésben, odaadó munkásságban nyilvánult buzgalmukat. Ez ünnepség után a kitüntetett ápolónők a parancsnoksági irodában fejezték ki köszönetüket a kórházparancsnoknak a kitüntetésért.

— **Meleg ruha — meleg sziv.** *Zichy* Béla gróf, nagyvázsonyi földbirtokos a község szegény iskolás gyermekeinek javára 4000 koronát adományozott, hogy abból a karácsony alkalmával meleg ruhát vehessenek számukra.

— **Hangverseny.** Mint már emlitettük, a veszprémi Dalegyesület 1916. évi január hó 8-án este 8 órakor tartja meg hangversenyét a m. kir. veszprémi 31. honvéd gyalogezred rokkantjai, elesett hőseinek özvegyei és árvái alapja javára. A nagyszabásu hangverseny — a műsort tekintve — értékesnek igérkezik. Nagy az érdeklődés is városszerte, ami ugy a kitüzött jótékony célnak, mint dalegyesületünk hirnevének tudható be. — A hangverseny sikerét *Tóth* Mária budapesti hangversenyénekesnő, dr. *Szász* Károly képviselőházi alelnök és dr. *Vértessy* Gyula tanfelügyelő, — irók és *Krisztinkovich* Imre az aradi nemzeti szinház tagjai, — aki ez idő szerint a veszprémi 31. honvéd gyalogezredben, mint hadaprádőrmester teljesit szolgálatot, — részvétele tökéletesen biztositja. A hangverseny műsora a következő: 1) Lányi Ernő: Száraz földből virág nem kél... népdalegyveleg. Előadja: a veszprémi Dalegyesület. 2) Költemények. Irta és előadja: dr. Vértessy Gyula. 3) Vieuxtemps: „Ballada et Polonaise" hegedün. előadja: Seefranz Villy urhölgy, zongorán kiséri: Seefranz Iréne nrhölgy. 4) a) Brahms „Liebestreu", b) Tarnay: „Haide", c) Verdi: „Aida" ária előadja: Tóth Mária hangversenyénekesnő, zongorán kiséri: dr. Jánosi József. 5) Magánjelenet. Előadja: Bökeffy Panna urhölgy. 6) Wagner: „Lohengrin" operából a „Nászkar", előadja: a Veszprémi Dalegyesület, zongorán kiséri: dr. Jánosi József. 7) Költemények. Irta és felolvassa: Szász Károly. 8) Beethoven, zongora-négyes (es-dur op. 16). Előadják: zongorán Seefranz Iréne urhölgy, hegedün: Szabó Sándor, mély hegedün: dr. Balla Ignác, cellon: Stein Márton. 9) Szavalat. Előadja: Krisztinkovich Imre. 10) Liszt: Campanella, zongorán előadja: Seefranz Iréne urhölgy. 11) Huber Károly: Nem nézek én, minek néznék az égre?.. (müdal) előadja a Veszprémi Dalegyesület. A müsor 8. számában szereplő *Stein* Márton ur budapesti magántisztviselő, kiváló cellista, aki a jótékony célra való tekintettel, a Dalegyesület felkérésére vállalkozott a legnagyobb készséggel a hangversenyen való részvételre. — Jegyek Pósa Endre könyvkereskedésében már kaphatók.

— **Köszönet.** *Seefranz* Józsefné urasszony, mint az előző években, ugy az idén is, a szent Anna-iskola 26 II. osztályu szegény, de jóviseletü es szorgalmas tanulójának szerzett adományával boldog karácsonyt. Az az édes öröm, amellyel az edessegeket s a hasznos tanszereket hazavitték, a jótétemény boldog érzését keltheti fel a szives adományozóban is, akinek az ajándékért hálás köszönetet mond *Szanyi* István tanitó.

— **A kárpáti falvak felépitése.** Erre a hazafias célra Veszprém város is gyűjtést inditott. A gyűjtést a városi képviselők végzik. Az eddig beadott gyűjtőiveken következő összegek folytak be a városi pénztárba (a név a gyűjtőiv tulajdonosát jelzi): Perenyi Antal 47 K 80 f, Péller Pál 20 K, Veszprémi Hitelszövetkezet 30 K, dr. Veghely Kalman 66 K, Laczko Dezső 35 K, Kranitz Kalman 20 K, dr. Pilitz Pal 25 K, Löwy Jakab 52 K.

— **A kötőgyár karácsonya.** Megelőzve ugyan a szent napot, mégis a közelgő karácsony ünnepies hangulatában folyt le a kötőgyarban a karácsonyi ajándékok kiosztása. Százhusz munkás leányka gyűlt össze az egyik munkateremben s piros rózsakat festő izgalommal varta az ajándékot hozó igazgatóságot.

Dr *Rédey* Gyula c. püspök, káptalani nagyprépost szep beszedet, melyet a mély figyelemmel hallgató leanycsoportokhoz intézett, — a szivből szarmazás sugarzó jegye: az érzés melegsége avatta nemesitővé, meghatóvá, értekessé. Megbizhatóságra, szorgalmas munkára, becsületes, tiszta életre buzditotta a hallgatókat s meggyőző erővel véste lelkükbe éppen a haboru nagy férfivesztesége folytán reájuk háramló feladatokat. A közel jövő női nemzedéknek szocialis tevékenysége, munkakörbe helyezkedese, erőpótló törekvése manapság nemcsak az egyéni és családi, hanem a nemzeti boldogulásnak is egyik hasznos tényezője lesz. Arra is buzditotta a leánysereget, hogy imádkozzanak mindazokért, akik a gyár alapitásával, tovább fejlesztésével számukra a kenyérkereső, tisztes munkaalkalmat megteremtették. Az igazgatóság meleg éljenzéssel fejezte ki hálaját az illusztris szónok alkalmi beszédeért.

Dr. *Óvári* Ferenc elnökigazgató nyolc drb. kötőgyári receptet ajándékozott a régebbi, szorgalmas munkás lányoknak. Ezt a jutalmat kapták:

Kaiser Tera, Barbarics Erzsi, Balogh Anna, Raposa Mariska, Gergely, Gizella, Horváth Zsófi, Énekes Erzsi, Pór Mariska.

Az igazgatóság határozatából 20—20 koronás takarékpénztári könyvet kapott husz leányka:

Grüll Anna, Bolvári Mariska, Kaiser Ida, Dabronoki Giza, Próder Mariska, Pölös Mariska, Novák Ilona, Eszes Emma, Szűcs Ilona, Piank Tera, Zágráb Juliska, Biró Anna, Vajda Zsófi, Izákovics Anna, Reichart Juliska, Poór Anna, Mészáros Mariska, Szapper Mariska, Füst Mariska, Doma Róza.

Másik husz leány 10—10 koronás takarékkönyvet kapott ajándékul.

— **Megyebizottsági választások.** A szentgáli első, a nagyesztergári és középiszkázi kerületek megyebizottsági tagjainak mandátuma lejárt. Ezért a legutóbb tartott megyegyűlés elrendelte az uj megyebizottsági tagok megválasztását. A választás határnapját f. hó 30-ára tűzték ki. Elnökül *Kovács* János, *Koncz* Rezső és *Schmidt* Károly m. bizottsági tagokat küldték ki.

— **Karácsonyfára.** A katonák karácsonyfájára a veszprémi elemi kath. fiuiskola növendékei 51 kor. 19 fillért gyüjtöttek. Ez összeget az igazgatóság illetékes helyre beküldötte.

— **Az adófelszólamlási bizottságból.** Rosenthal Nándor az adófelszólamlási bizottságban viselt rendes tagságáról lemondott. A megyegyülés helyét *Nay* Jakab kereskedővel töltötte be.

— **A vármegye összes iskoláihoz.** A kir. tanfelügyelőség ezen az uton értesiti a vármegyei összes iskolákat, hogy az általuk összegyüjtött csalánt jó száraz állapotban, jól csomagoltan a kir. tanfelügyelőség cimére portómentesen küldjék be. A szállitás költségeit a minisztérium visszatériti.

— **B.-Almádi villanyvilágitása.** Balatonalmádi nagyközség, mint megirtuk, villanyvilágitása végett a veszprémi villamostelephez kiván csatlakozni. Ajánlatát a városi tanács tárgyalta s a csatlakozás tervét magáévá tette. A közgyülésnek pedig ajánlja, hogy a megállapodásnak szerződéses elintézésére a választandó villamostelep igazgatóságot küldje ki.

— **Szegény ember fája s cipője.** A városi tanácsterem ideiglenes cipőraktár lett. Itt helyezték el a kétszázötven pár cipőt, melyet — bevárván a teljes mennyiség elkészitését — karácsony és ujév között osztanak ki a városi képviselők által összeirt szegény iskolás gyermekek között. A szegény családoknak juttatott fa kiosztását is megkezdték.

— **A kötőgyár bővitése.** A veszprémi kötőgyár, mely százhusz munkás leánykát foglalkoztat, uj gyártelepet akar létesiteni. Mostani helye, mely városi tulajdon, tovább fejlődésre nem alkalmas. A kötőgyár igazgatósága tehát uj telepet kér a várostól a villamostelep mögött. A tanács s az illetékes bizottságok a kérelem teljesitését ajánlják a közgyülésnek. A körülbelül két magyar hold területet részvényekért adná a város. A mostani helyet, mig a szerződés lejár, a kötőgyár neki tetsző módon értékesiti s a bérösszeget is fizeti.

— **Városi fa.** A város erdejében a favágás egyre folyik. Naponkint 400 kor. a termelési költség. A kész fa elszállitasa már megkezdődött. Egy öl hasábfa 58 korna. Ezt terheli még a fuvarköltség is. Aki az uj vágásból fát óhajt jegyeztetni, a városi számvevőséghez forduljon. Kiki abban a sorban jut a fához, aminő sorban jelentkezett.

— **Csatornázás.** Multkor már irtunk a csatornázási tervekről. Ezeket a tanács ujabban kibővitette. A Kerekeskut-utca csatornázásához u. is hozzáfoglalta a Cserhátról a Galamb- és Pacsirta-utcákat. — A Thökölyi-utca uj kanálisa pedig a Buhim-utcáihoz csatlakozik. A csatornázás költségét a varos s a háztulajdonosok viselik. Utóbbiak a csatornázási szabályrendelet szerint évi hozzájárulás cimén a ház lakbérösszegének 3 %-át fizetik. Ezt azonban megválthatják az évi járulék-nak 6 %-os tőkeösszegével.

— **Seefranz Irén,** a Nemzeti Zenedében kitünő oklevelet nyert zongoratanárnő, 1916. január hó 1-től zongoraórákat ad. Az érdeklődők bővebb felvilágositást nyernek *Seefranz* Józsefné urasszonynál, Veszprém, Virág Benedek-u. 10.

— **Karácsonyi ünnepélyek.** A *marcaltői* róm. kath. iskola tanulói 1915. évi december hó 24-én és 25-én este 6 órakor, a Böröczky-vendéglő nagytermében, a szegény tanulók felsegélyezésére két tanulságos karácsonyi szinielőadást tartottak: „Béke a háboruban" 3 felvonásos karácsonyi játék. Irta: dr. *Magyarász* Ferenc cist. r. lelkész. „Karácsony az égben" 5 kép. Irta: *Asteroid.*

A pápateszéri róm. kath. elemi népiskola növendékei 1915. december 24-én és a következő ünnepek estélyein hazafias karácsonyi szinjátékot adnak elő. Szinre kerül: „A megtért katona." Az összes jövedelem a helybeli hadi árvák és özvegyek segélyezésére fordittatik, — miért is felülfizetéseket köszönettel fogadnak.

— **Vasuti szerencsétlenség.** *Welber* Andrásné, szül. Bodó Ilona Tüskevárról Veszprémbe utazott. Jutason a még haladó vonatról lecsuszott s bal lábfejét a kerék összezuzta. A szerencsétlen 23 éves asszonynak alsó lábszárát a veszprémvárosi kórházban amputálták. Biznak, hogy életben marad.

— **Ne szállitsunk élelmiszert.** A tábori csomagforgalom a karácsonyi időszakban előreláthatólag nagy arányokat fog ölteni és a polgári csomagforgalom szokásos emelkedésére is kell számitani, ugy, hogy a posta mai korlátolt teljesitő képessége és a kedvezőtlen közlekedési viszonyok folytán könnyen olyan torlódások állhatnak be, amelyek a karácsonyi csomagforgalomnak idejében való lebonyolitását lényegesen hátráltatni alkalmasak. Minthogy pedig a harctéren küzdő véreink méltán elvárhatják, hogy a nekik szánt karácsonyi csomagokat kellő időben megkapják, a postafőnökség figyelmezteti a t. közönséget, hogy a polgári csomagok szétküldését — különösen pedig a romlandó élelmiszer tartalmuakat — a karácsonyi időszakban, a legszükségesebb mérvre korlátozzák és ezzel a karácsonyi tábori csomagforgalom akadálytalan lebonyolitását a maguk részéről is mozditsák elő.

— **Kenyérjegy.** Napilapok jelentik, hogy a belügyminiszter behozza a kenyérjegy-rendszert. Ausztriában már régebben rendszeresitették. Ez intézkedés következtében a lisztutalványozást ott is szervezik, ahol eddig nem volt. A kenyérjegyrendszer arra való lesz, hogy sem pék, sem vendéglő, sem kávéház s más üzlet nem szolgáltathat ki kenyeret, csak kenyérjegy ellenében. A kenyérjegyet a hatóság állitja ki.

— **A Gyermekszanatorium karácsonya.** A háboru szerencsétlen beteg árvái részére épült Balatonszabadin egy 200 ágyas gyermekszanatorium. — Az intézet belső modern berendezése érdekében fordult most gróf *Zichy* János kormányzó elnök oly kérelemmel a társadalomhoz, hogy a szegény és gazdag egyaránt nyissa meg szivét, amikor saját gyermekének karácsonyfáját disziti és gondoskodik anyai, apai szivének boldogságára, saját kisdedének örömérõl, gondoljon némi adománnyal azoknak az árván és betegen maradt kisdedeiről, akik életüket áldozták a haza és mindannyiunk megvédéseért és akiknek megmentését tüzte feladatául a Zsófia Országos Gyermekszanatórium Egyesület. Nagyobb alapitványok közvetlenül gróf Zichy János kormányzó elnökhöz (Budapest, VIII. Vas-u. 10.) intézhetők, mig adományokat elfogad a Zsófia Országos Gyermekszanatorium Egyesület (Budapest, VIII. Stáhly-u. 15.) ahol gyüjtőivek is rendelkezésre állanak. Adományokat lapunk is elfogad.

— **Vaspénz.** Az aprópénz pótlására az osztrák és magyar jegybank vaspénzt veret. A váltópénzhez szükséges más fém ugyanis most egyéb célokat szolgál. A vasaprópénz már készül s mint a jegybank hirdeti, négy-öt hónap mulva forgalomba kerül.

— **A katonai sirok elhelyezése és megőrzése.** A cs. és kir. hadtápfőparancsnokság a vármegyénk területére nézve illetékes katona parancsnokságot utasitotta, hogy a jelen háboru folyamán eltemetett katonák sirjainak külön katasztérbe való vétele iránt intézkedjék s evégből nemcsak az összes katonai helyihatóságoknak, hanem a közigazgatási hatóságoknak és a községi elöljáróságoknak közreműködését is vegyék igénybe. A hadtápfőparancsnokság a kataszteri nyilvántartások ügyében a következőkben rendelkezett: Minden temetési helyről (községi temető, ujonnan létesitett katonai temető, elkülönitett tömeg vagy egyes sirok) külön kataszteri ivet kell vezetni. Minden ivnek a következő adatokat kell tartalmaznia: 1. A temetési hely fekvésének pontos adatait. 2. Az egyes sirok számát. 3. Annak megjelölését, hogy a sir egyes vagy tömegsir. 4. A sir elkészitésének napját. 5. Annak megemlitését, hogy az eltemetett milyen hadsereghez tartozott (saját vagy ellenséges hadsereghez). 6. Amennyire csak lehetséges, az eltemetett nevét és csapattestének megjelölését. 7. Ahol az eltemetettek nevének megállapitása teljesen lehetetlen, a sirban eltemetettek számát. A főparancsnokság egyidejüleg felhivta az illetékes katonai főparancsnokságot, hogy a katonai sirok fentartására és gondozására fokozott figyelmet forditsanak. Gondoskodjanak tartós fakeresztek felállitásáról és arról, hogy ezeket maradandó feliratokkal láttassák el. A magán telkeken fekvő siroknál pedig hassanak oda, hogy a tulajdonosok a sirhelyeket tartsák fenn. Azokat a sirokat, amelyekben szövetségesünk katonái, vagy az ellenséges hadsereghez tartozó katonák fekszenek, ugyan olyan gonddal kell ápolni, mint saját katonáink sirját.

— **A nélkülözhetetlenek.** A felmentett katonák és népfölkelők közül, mint jelzik, a hadvezetőség egy kisebb hányadot behiv. A honvédelmi miniszter már egy régebbi leiratban figyelmeztette a hivatalokat, hogy a nélkülözhetetlenségi bejelentéssel, illetve a felmentéssel takarékoskodjanak az *öregebb* évfolyamok számára. A kormány ugyanis elkerülni óhajtja a kellemetlen benyomás előidézését, mely abban az esetben támadna, ha a fiatalabbak előzetes felmentése miatt az öregebbek részére a felmentés nem lenne megadható. Ez a kormányfelfogás akkoriban nagyon népszerü volt. Az 50 évig kiterjedt sorozás nagyon sok kérvényt juttatott felmentésért a kormány elé. A kormány ennek következtében igazoltatta az eddigi felmentéseket s lajstromoztatta. E névsor alapján intézi el 18—50 éves korig a felmentéseket. Néhány esetből az látszik, hogy a kormány az öregebb évfolyamokból való tisztviselő felmentésének ad előnyt. Több vállalatnál a felmentések emez uj rendjét már foganatositották.

— **Felkérés a Balatoni Élelmező Szövetkezet tárgyában.** A Balatoni Szövetség a következő felhivást küldte be hozzánk: A Balatoni Szövetség közgyülési utasitás folytán, Balatoni Élelmező Szövetkezet cimén, élelmiszer központot szervez. Az üzem központja a Balaton legforgalmasabb helyén Siófokon lesz, — de mindenütt fiókintézmények szerveztetnek ott, ahol a szövetkezet működése iránt az érdeklődés kellő alakban megnyilvánul. A szövetkezet csak tagoknak fog árusitani, vagyis csak az lesz jogositott a szövetkezet által nyujtott előnyöket igénybe venni, aki a szövetkezetbe való belépéssel az intézményt segiti megalapozni. A szövetkezet a Hangya országos szövetkezeti központ kötelékében alakul meg, tehát élvezni fogja mindazokat az előnyöket, amiket ez az országos vállalkozás hatalmas összeköttetéseinél és kiváló szakértelménél fogva nyujthat. A szövetkezet minden háztartási cikket árusitani fog. Ha a kellő alapokat sikerül megteremteni hozzá, nagyarányu hütőberendezést is fog létesiteni. A szövetkezet Siófokon működő központja egész éven át üzemben lesz. A fiókintézmények nyitvatartása attól függ, hogy mely időtől meddig igényli ezt a fürdőző közönség érdeke. Miután a szövetkezetnek igen nagy feladatokat kell teljesitenie, szükséges, hogy mindenki, akit valamely érdekszál füz a Balatonhoz részese legyen tevékenységünknek. A tisztelettel csatolt tagsági ivet azzal vagyunk bátrak átnyujtani, hogy a szövetkezet létrehozásához szükséges tőkeerő minél előbb rendelkezésre álljon hogy az üzem a tavaszon megnyilhasson. Egy-egy üzletrész értéke 25 korona. Méltóztassék minél többet jegyezni és jegyeztetni!

Árverési hirdetmény.

Gecse község képviselőtestületének megbizásából közhirré teszem, hogy Gecse község tulajdonát képező *korcsmaépület 1915. évi december hó 30-án* Gecse községben, a község irodában, a legtöbbet igérőnek nyilvános árverésen bérbeadatni fog.

Kelt Gecsén, 1915. december 16-án.

Kapácsy Pál, körjegyző.

— **Ki lehet terménykereskedő?** A háboru alatt nagyon megnövekedett a terménykereskedők száma. A hatóságokhoz több feljelentés érkezett, hogy sürün alakulnak uj terménykereskedő cégek anélkül, hogy iparigazolványuk lenne. A belügyminiszter most konkrét eset kapcsán kimondotta, hogy a terménykereskedés sem képesitéshez, sem engedelemhez kötött ipar nem lévén, az iparhatóságnál történt bejelentés mellett bárki szabadon gyakorolhatja, attól függetlenül, hogy az iparhatóság az igazolványt kiadta-e vagy sem.

— **Tilos a szállitás külföldre.** A kereskedelmi m. kir. miniszter a folyó évi december hó 17-én kiadott rendeletével a buza, rozs, árpa, tengeri- és rozslisztnek, valamint mindennemü szalonnának, hájnak, zsirnak és sertéshusnak postai csomagokban, bármely a magyar szentkorona országainak, területén kivül fekvő helyre való szállitását és ehhez képest ily tartalmu magoknak a postára feladását további rendelkezésig eltiltotta. A jelen rendelet hatályossága érdekében a m. kir. postának jogában áll mindazon csomagokat, melyekre nézve a tartalom bevallás helyessége tekintetében a rendelet szempontjából kétség merül fel, a feladó vagy a cimzett, illetőleg megbizottjuk jelenlétében, ha pedig ennek akadálya van, bizottságilag bármikor felbontani. Aki a jelen rendelet ellenére buza-, rozs, árpa, tengeri- és rozslisztet bárminemü szalonnát, hájat, zsirt vagy sertéshust tartalmazó csomagot hamis tartalom nyilvánitása mellett postára felad, kihágást követ el és 15 napig terjedhető elzárással és 200 K-ig terjedhető pénzbirsággal büntetendő. A jelen rendeletbe ütköző kihágás miatt inditott rendőri büntető eljárás során a tilalom ellenére feladott árura nézve, elkobzásnak van helye. A jelen rendelet 1915. december hó 20-án lépett életbe.

Dicsőség ... békesség!

A betlehemi ének, a béke legszebb himnusza másodszor is csatazajba vegyül. De most mégis, mintha keresztültörne azon. A megrebbent angyalkák békét hirdető éneke már visszhangot ver fel reménységünk sziklái. Az ágyudörej messze északra huzódott határainktól, délnyugaton nem tud közeledni, délkeleten pedig teljes diadalt hirdet. A félelem és aggódás enyhült, a lelkesedés tavalyi lármája csendes, de kitartó energiára változott, a veszedelem felhői sokban megritkultak.

Ugy érezzük mindnyájan, hogy világosodik. És eközben reánk borul a szent este misztikus homálya. De ez a homály nem veszi el látóképességünket. Nem, mert kigyulnak a karácsonyfa gyertyái s azok világánál mintha még tisztábban látnánk a világforgatag rejtelmeit. A béke szent ünnepének ihlete egyesül a feldiszitett fenyőág balzsamos illatával s ugy tetszik, hogy már-már érthető hang vegyül az angyalok békeénekébe. Mintha az emberek is velük suttognának.

Ragyogj hát csak karácsonyfa gyertyácskája! Fényességed vessen világot az emberek lelkébe, hogy az igazságot megláthassák. Hogy ne mindent itt a földön, a porban keressenek. Igaz, hogy a vihar a földön söpör, ott pusztit, ott tördel fákat, dönti romba a házakat, tarolja le vetéseinket, — de a felhők között születik az a veszedelmes feszültség, az a romboló erő, mely annyi kárt okoz, annyi könnyet, panaszt fakaszt. De onnan süt ki a vihar után a nap is, hogy éltető sugaraival uj életet, virulást fakasszon a pusztulás helyén. A háboru is a csatatereken dúl, ott pusztit, ott rombol életet és vagyont, — de szülő erőit a nemzeti törekvések, a szellemi áramlatok atmoszférájában kell keresnünk. És onnét várjuk a megértés napját is.

Milyen megnyugtató az ránk nézve, hogy az a szellemi, erkölcsi erő, mely a betlehemi éjszaka isteni szülöttjétől ered, mennyire távol áll a rémitő világforgatag okozó erőitől. Éppen olyan távol, mint az irigység a becsületes törekvéstől, a hóditási vágy a haza védelmétől, a boszu a békeszeretettől, az aljas hitszegés a szövetségi hűségtől. És ez az erkölcsi erő ha megakadályozni nem tudta is a világförgeteg kitörését, legalább enyhiteni iparkodik és enyhiti is annak borzalmait. Malasztos hatalmával megtisztitja, bátoritja a harcos lelkét, kitartásra, türelemre edzi a szenvedések között, megnyugtatja a halállal szemben, megszenteli haló porát, áldásával kiséri elszállt lelkét.

Hát azok a betlehemi Kisdedet mellőző, üldöző törekvések, szellemi erők mit művelnek? Nemcsak vérbe fojtották a világ békéjét, hanem folyton tágitják az öldöklés, a pusztitás térségeit; hazugsággal, álnoksággal hosszabbitják a véres mérkőzés napjait, hogy valamiképen a saját javukra billentsék a hadiszerencse mérlegét. Mert tudják ők nagyon jól, amit mi is tudunk már, hogy ez a soha nem látott világháboru nemcsak népeknek, nemzeteknek harca, hanem szellemi, társadalmi törekvések mérkőzése is; hogy ez a titáni küzdelem nemcsak azt dönti el, hogy melyik nemzet erősebb, vitézebb, kitartóbb és áldozatkészebb, hanem dönteni fog a szellemi irányzatok értéke felett is.

És ez ádáz küzdelemnek közepette milyen jól esik odahuzódni a karácsonyfa mellé, melynek gyertyácskái az igazság fényét sugározzák, a szeretet melegét árasztják, aranyos ragyogása dicsősséget hirdet, balzsamos illata békességet lehel.

Igen, a betlehemi jászolyban fekvő *Igazság* és *Szeretet* dicsőséget és békességet hirdet a harcok közepette is. Ha irigy Heródesek gyilkos küzdelmet erőszakolnak is reánk, ha viselnünk kell is a véres áldozatok sulyos keresztjét, — csak az igazság legyen velünk, akkor miénk lesz a dicsőség és békesség.

Az igazság pedig velünk van a földön duló háboruban, velünk van az eszmék harcában is!

Királygyilkosok megbüntetésére huztuk ki a kardot, amihez jogunk volt. Népek irigysége, bosszuvágya és falánksága támadt reánk, s mi küzdöttünk és küzdünk vitézül, csodával hatalmas bátorsággal, a szövetségi hüség soha nem látott áldozatkészségével. Fegyvereinkről a védelem *igazsága* ragyog, katonáink erejét a megtámadott haza *szeretete* acélozza, ezzel szembe pedig hiába állitják a pokolnak minden ármányát, — a harctéren győzni fogunk!

S az eszmék harcában?

Ott már győztünk. A karácsonfa illata elszáll a legtávolabbi lövészárokba is, s az a katona, aki egyik kezében fegyverét, a markában a kis Jézus ajándékát szorongatja, lélekben ott térdel a betlehemi jászoly előtt. Ma pedig mindnyájan a lövészárokban vagyunk. Az oltárnál, a hivatalban. a boltban a műhelyben, az ekeszarva mellett, a hiányos otthonban, s mindnyájan érezzük, hogy a betlehemi kisded igazsága és szeretete győzi meg a világot.

Borulj reánk tehát szent este, gyuladjon fel karácsonyfád fénye, áradjon szét balzsamos illatod, zendüljön fel szent éneked:

Dicsőség . . . békesség!

Szántó László.

A villamostelep szabályrendelete. A villamostelep házikezelése szükségessé tette, hogy a város villamossági szabályrendeletet alkosson. Ez a szabályrendelet tartalmazza a választandó igazgatóság munka- és jogkörét is. Az állandó-választmány s pénzügyibizottság szerda és csütörtök délelőtt tárgyalta a szabályrendelet tervezetét s megállapitotta a közgyülés elé terjesztendő szöveget. A polgármesternek az a szándéka, hogy az esetben, ha az ünnepek miatt a nyomdatechnika megengedi, a szabályrendelet szövegét a városi képviselőknek még a 29-iki közgyülés előtt megküldi.

Osztrák elszólások.

Minden ujságolvasónak feltünhetett, hogy a háboru folyamán ép ugy mint békében, osztrák részről sürün hangzanak el olyan nyilatkozatok, amelyek a magyar állam közjogi helyzetével össze nem egyeztethetők. Ezek közül néhány a napisajtóban a cenzura dacára is erélyes megjegyzésekre adott alkalmat. Gondoljunk csak arra a nyilt levélre, amely az osztrák közoktatásügyi kormánynál a magyar nyelv oktatására vonatkozólag tesz javaslatot. Ennek a levélnek az iróját, aki tanár és egyben iróember, bizonyára a magyarság iránt való tökéletes méltányosság vezérelte s mégis a magyar nyelvet mint a birodalom egyik felének nyelvét ajánlja az iletékes tényezők figyelmébe. Éppen az, hogy ez a magyarság iránt hajlamos művelt osztrák beszél igy, mutatja, mi az általános felfogás odaát a két állam viszonyát illetőleg.

Csak a napokban olvastuk báró Buriánról, hogy: „osztrák külügyminiszter." Tipikus e tekintetben a következő ujsághir, amelyet egész terjedelmében ide iktatunk:

— **Az osztrák iparegyesület a magyar gazdasági önállóság ellen.** Becsből jelentik: Az alsóausztriai iparegyesület mai teljes ülésén *Krause* császári tanácsos, alelnök, aki az ülésen elnökölt, vonatkozással egy magyar testületnek az osztrák-magyar kiegyezés megujitása dolgában tett kijelentésére, egy nyilatkozatban válaszol, amelyben megállapitja, hogy az egyesület teljesen osztozik az eddigi osztrák megnyilatkozásokban kifejezésre juttatott nézetekben. Krause császári tanácsos azután igy folytatta: Ami magát a kiegyezés tartalmát illeti, nem épen osztrák nézőpontból, hanem a monarchiának kifelé való kereskedelmi politikai erejének megoltalmazása szempontjából kell ragaszkodnunk feltétlenül az egységes gazdasági terület és a közös kereskedelmi politika alapelvéhez, a gazdasági közösséghez és ebből a szempontból a magyar ipar bizonyos köréből nyilvánitott ama követelés, hogy közbeneső vámokat létesitsünk, amelyek az *államérdek* legfőbb követeléseivel ellenkeznek, visszautasitsuk, mert vita tárgyát egyáltalában nem alkolhatják.

Az a gazdasági felfogás, amely mellett a tanácsos ur állást foglal, lehet egészen jogosult, de az a pontatlanság, ahogy a kettős monarchia ügyeiről nyilatkozik, bizonyára jellemző. Magyar politikus soha nem beszél igy. Ebben az egyszerü ujságkörben, ott, ahol az államérdek szót aláhuztuk, legalább is az van, hogy az osztrák állam érdeke ugy van odaállitva, mintha a másik állam érdeke szóba sem jönne, mintha amaz teljesen abszorbeálná. Ha pedig mind a két államra gondolt Krause tanácsos ur, akkor az államérdeknek ilyen pur et simple hangoztatása mögött a közös állam gondolata lappang. Elismerjük, hogy nincs ebben a nyilatkozatban semmi animozitás. De éppen ez az, ami jellemző, az, hogy magától érthetőnek találják a monarchia belső viszonyáról ugy beszélni, amely a magyar állam közjogi helyzetét elhomályositja.

Azoknak a jelenségeknek a kellő értékelésére, amelyeket itt szóvá akarunk tenni, meg kell emlitenünk a következőket: A két kormány között tudtunkkal a közjogi kiegyezés óta egyszer képezte politikai ütközés tárgyát az a kérdés — az 1867-iki kiegyezés jogi természetének kérdése — ahonnét az Ausztriában divatos közjogilag helytelen szóhasználat jogosultságát merithetné. Ez a küzdelem a magyar álláspont teljes győzelmével végződött, amennyiben az osztrák miniszterelnök egy parlamenti nyilatkozatban magáévá tette magyar kollégájának felfogását. Ez mindenesetre sulyos tény, amely a precedens erejével hat s amellyel össze sem hasonlitható az akár félszázados sérelmes privát szóhasználat. Mert amit e téren vissza kell utasitanunk, az csak *vulgo* történik: hirlapi cikkekben, a közjogi tudományban, nem felelős férfiak nyilatkozataiban. A hivatalos államot nem illetheti kifogás.

Lássuk közelebbről az osztrák népeknek ezen birodalmi, ha ugy tetszik centralista allürjeit. Honnét ered? Ennek megállapitása végett elég messze, a közjogi kiegyezésig kell visszamennünk. A kiegyezés kérdése — az alku — ez volt: Magyarország ősi alkotmányának, állami önállóságának elismerése az egyik részről, a másik részről az együttes védelmi kötelezettségből folyó közös ügyek elismerése és az ezek sikeres kezelésére irányuló intézmények elfogadása. A végsőre leegyszerüsitve ez az 1867-iki XII. t.-c.

Mielőtt azonban a kölcsönös kívánalmakat ilyen formában lehetett egymással szembeállitani, ahogy azokat a magyar kiegyezési törvény mindkét fél megnyugvására ki is elégiti. Nem kevés előitéletet kellett megdönteni. Ilyen elsősorban a *Verwirkung*. Ez az eredetileg államjogi elméletet megjelelő, később politikai jelszóvá népszerüsödött szó éppen azt akarja jelenteni, hogy Magyarország

felkelésével alkotmányos jogait egyszer és mindenkorra elvesztette. Az ilyen felfogás minden fegyveres mérkőzés győztesénél a győző lélektanából kifolyólag mindig népszerű lesz és a vesztes fél első csüggedésében alig tud annak jogosultsága elől kitérni. Gondoljunk csak az u. n. ó-konzervativokra, akik — bár nem voltak muszkavezetők — a Verwirkung felfogást mint jogosultat őszintén a magukévá tették és az általuk is óhajtott alkotmányosságot csak mint a birodalom részéről tett engedményt tudták elképzelni. Sőt ez a felfogás kisérte a későbbi alkotmányos miniszter, Eötvös 1859-ben megjelent, *„Die Garantien ...“* c. német nyelvű munkájában. Ennek a felfogásnak a tudományos és a politikai visszaverése, még ha olyan gyenge publicisztikai megalapozóra talált is mint Lustkandl Vencel, sulyos feladat volt. Amig *Beust* külügyminiszter támadásaira, akinek a kiegyezés megvalósitásában elevülhetetlen érdemei vannak, Belcredi, akkori ténylegesen „birodalmi“ miniszterelnök bukásával az utolsó vevwirkungos elemek az ügyek vezetéséből ki nem szorultak, a kiegyezés ügye holtponton állott. Belcredi bukása a Deák—Andrássy koncepció diadalát jelentette.

Azonban az eljátszási jelszóban rejlő erő ezzel még egyáltalán nem szünt meg zavaró tényező lenni. A kiegyezés műve lényegében 1867. junius 12-én a magyar törvény szentesitésével befejezést nyert egyrészt, mert a kiegyezés elsősorban mint a korona és a nemzet közötti béke jelentkezett, másrészt mert a szantesités tényéből az következett, hogy az uralkodó a közös ügyeknek a magyar törvényben történt elintézését a maga befolyásával az örökös tartományokban is el fogja fogadtatni. Ilyen előzmények után tétetett az „alkotmányos“ Reichsrat feladatává, hogy ezekről az ügyekről és a delegációkról a magyar törvénnyel konformis törvényt hozzon javaslatba, hogy a két szuverén fél egyező elvek alapján önállóan járjon el a jövőben.

Hogyan hozták az osztrák közösügyi törvényt? A helyett, hogy a minisztérium élt volna törvénykezdeményező jogával, a törvény formai kezdeményezését a Reichsrátnak engedte át. Beust a magyar törvény egy példányát elküldte a birodalmi gyülésnek miheztartás végett — panaszkodtak is emiatt az osztrák képviselők — s ezzel a gyülést, illetve a javaslat kidolgozására kiküldött bizottságot meglehetősen magára hagyta. Ez kétségtelenül politikai hiba volt, amelynek révén a kiegyezési műbe félreértes csuszott be. A birodalmi gyülésre a magyar felfogással szemben mindenképen nehéz feladat várt, igazi államférfiui feladat. De hol vannak az államferfiak? Bismarck azt mondja, sehol sem kevésbé mint a parlamentekben. Az osztrák törvényhozásnak a történeti alkotmányt, a jogfolytonosságot, a paritást kellett volna a magyar művel kapcsolatban méltányolnia. Mindez egy osztrák ember előtt szükségképen a sóha nem sejtett ujság idegensegevel jelent meg. Ez a törvényhozás egész kimeletienül egy részben ra is tartozó s megis nelküle befejezett teny ele volt állitva. Nem csoda, ha a megsertett és magára hagyott testületben minden belatast elfujt a Verwirkung vihara. A Reichsrat a *„közjogi önállóság“* alapelven álló magyar törveny megfelelőjekepen törvényt hozott ezzel a cimmel: „Törveny az *osztrák monarchia* minden *tartományát* illető közös ügyekről s azok kezelési modjáról“.

Messze vezetne, ha azzal foglalkozhatnánk, hogy magyar részről rögtön a törveny keletkezésekor miert nem hangzott el tiltakozas a törveny ellen. E helyett legyen elég megjegyezni, hogy a törveny, amely a cimben az egész monarchiaról szól és azt „osztrák“-nak nevezi, rendelkező reszeben már kifejezetten csak az örökös tartományokra vonatkozólag állapit meg intézkedeseket. Ezzel tehát ellentmond a cimbeli elnevezésnek, mert elismeri, hogy a monarchia masik állama ugyanolyan szuverén módon intézkedik a közöseknek elfogadott ügyekről. Világos tehát, hogy a nagyhangu cim *inane nomen*, amelyet épen az a törvény foszt meg minden tartalomtól, amely konstituálja. Kétségtelen, hogy más politikai természetű ok mellett ez a körülmény is oda hatott, hogy a nagy magyar államférfiak, akik az uj alkotmányos élet organizálásával voltak elfoglalva, a séreimes törvényelnevezésnek nem tulajdonitottak nagyobb fontosságot, mint amilyent egy ellenmondáson alapuló elszólás megérdemel. Mégis innen indul ki az a helytelen és a magyar állam szuverén létével össze nem egyeztethető szóhasználat, ami e tekintetben a Lajtán tul otthonos. Az *egységes monarchia*, szemben a dualisztikussal, az *osztrák-magyar állam, birodalom, osztrák birodalom*, mikor az az egész monarchiát akarja jelenteni és a többi sérelmes szólásmód, sőt az *„Ausztria“* is, mikor a jelzett értelemben szerepel, csak szinonimája az osztrák kiegyezési-törvény jogosulatlan s magával ezen törvénnyel is ellentmondó kitételének. A birodalom és az összmonarchia nagyhangu szólamainak ez a nem nagyon fényes történeti genezise.

Sajnos, azt a félreértést, amely az „alkotmányos“ Reichsrat elfogultságából származott, az osztrák közjogi irodalom, ahelyett hogy megszüntette volna, a lefolyt félszázad alatt csak növelte. Ez az irodalom, egyhangulag foglal állást az 1867. évi XII. t.-c. alapján álló magyar állásponttal szemben. Még legjobban bánik velünk Zolger, az ő felfogása szerint bizonyos, a pragmatika szankcion tulmenő megkötöttségekkel megállhat a magyar állam önállósága.

Steinacker az 1867 es alkotásban valóban a birodalmat látja, amely szerint nem is uj alakulat, csak a történeti birodalomnak uj formában való megjelenése. Érdekes volna tudni, mikor létezett ez a történeti birodalom? Magyarországon nem tudnak róla. Jaeger szerint a magyar kiegyezési törvény semmis, jogilag nem vehető tekintetbe, csak az osztrák törvény lehet irányadó, mert az alkotmányt Magyarországnak ez a törvény engedményezte. Erre a felfogásra elég volna azzal felelni, amit fennebb az osztrák törvénynek az örökös tartományokra vonatkozó önkorlátozásáról mondtunk. Különben is 1876. február 17-én, több mint tiz hónappal az osztrák törvény szentesitése előtt (1876. dec. 21.) lépett életbe Magyarországon az alkotmányosság a jogfolytonosság alapján. *Tezner*, akinek divatos iskolájához Biederman, Dantscher, Ulbrich, a kitünő jogász Schäffle és mások tartoznak, egy komplikált elmélet révén a császári koronához járt el, amely mint közös főhatalom az osztrák császári és a magyar királyi hatalom felett áll. Ennek a közös főhatalomnak *fogalmi* eleme lenne a közös törvényhozás, mert állami hatalom törvényhozás nélkül nincs. Ennek pedig szerencsére mind a két kiegyezési törvénynek ugy a betüje, mint a szelleme ellen mond.

Egy tekintet ezekre az erőltetett magyarázatokra megérteti velünk, miért kell minden oszt-

Az elveszett nemesség.

Irta: **Váth János.**

Istenben boldogult Katsó Mihály halálát érezte s e hivságos világ örömeit megvetve, nyilvánossá tette Testámentomában, hogy Tisztelendő Chrisostomus Gámper Plébános Urnak és az ő utánna következendő Plébános Uraknak életeknek könnyebb táplálására általadja s kezére bocsátja pincével és azokhoz tartozó többnyire abroncsos hordóval együtt többrendbéli szőlejét, mivel ezen által nagy ország Uttya lévén szüntelen sok járókelőknek. Hagyott désmamentes irásföldet s mert a kocsis vendégeknek boron, kenyéren felül lótáplálék is szükségeltetett, a mostani szegény sorsánál réttel is jobbra segéteni szándékozott.

A végrendelkezés nyilvánossá tétele után még inkább nagy országutja lett a járó-kelőknek Kenese a plébános uraknak könnyebb táplálására. Innen adódott, hogy szándékos, szándéktalan utas, ha ráeredt, követte, mig a torkába nem akadt. Veszprémi vásár, megyei tisztujitás meginditotta a Mezőség népvándorlását. Agyig sülyedt kerekek, lópatáktól felvágott uti sár diszitette a nagy bundás, rossz lovas kocsikat. Kopottan, kiverten lézengett egy-egy gyalogos egyazon irányba s irigyen, sóváran nézett a gyorshajtásura, vagy lőcsfejébe kapaszkodott a terhes, kocogó szekérnek. A kocsis gyanakodón vagy jólelkűen szóba áll s hellyel kinálja, ha semmi rossz se néz ki belőle.

Marcali Husvéth Jánost az uton hagyták. Nem kapaszkodhatott a lőcsfejbe, nem is mert. Lehetséges, hogy hátracsaptak, mikor próbálta. De inkább kerülte az ismeretséget. Hanem a kocsit követte. Bár Chrisostomus Gámper örökségéről mit se tudott, Kenesének tartott céltalanul, ahogy a fehérvári veszprémi országut elágazott. Pedig a Bakonyból csípős őszi szél nyujtogatta fullánkját arcába, mig ugyanaz a fehérvári uton oldalba kapta volna. Bizonyára nótája volt, hogy Szembe babám, ha szeretsz. Rágyujtani semmi kedve sem volt napok óta. Hisz a törvény elől bujdosott s bujdostak.

— Hej, rejő rejtem, te marcali öreg erdő, be megkeserétetted ifiu szép napomat, gondtalan fiatalságomat! — sóhajtozott az ármális világgá futott fia, mig öreg jó szüléje a hetedik szilvafa árnyékában törülgette füstmarta könnyes szemeit utánabusulásában. Meg-megroppantott egy szilvát s a cigánymelencébe dobta a hamvasbőrű, aranyra festett gyümölcsöt. Magját pedig elhányta. Magjaveszetten sóhajtozott a kutyabőr nagyreményűje után. A nagyharang kongott. Nemzetes ura-párja is valahol a toros házban busul reményesen. Siratja számára meghalt élő fiát, mig a gyászoló szülők a koporsórejtettre borultak reménytelenül.

Az országut vándora szaporázza lépéseit. Előtte a völgy faluja. Tornyában harangoznak. Talán épen halottra? Emlékébe riad a rajos emlék, mely üzi duvadként. Fölsereglenek zürzavarosan, kergetetten s a hűvős alkonyi szellő ellenére is megizzadt.

*

A kőtetős fehér torony hivogatja, mint eddig egy sem. A lőszpartszakadékokon pirt fest az alkony lilája. Szegésük zölden sötétlik az omladék zegzugos vonalán. A különös világ különös képe rögződik érző lelkére. A fehér toronyhegyen csillogó kétfejű sas nem bántja magyar nemeses szivét, öntudatlan, csatlós nemzeti érzését, melyet apjában is a kortesek mozgattak megyegyűléseken, főispáninstallálásokor. Utolérte egy őrlenivalóval megrakott szekér. Néhány gunyos szót bekecse zsebébe kellett gyömöszölni, különben kikötnek vele s a régi jó idők duhaj ököljoga szerint eldöngetik. Az őrlők kiröhögték félkegyelmű hallgatásáért. Husvéth pedig örült, hogy ismeretlenek. Ha véletlen vármegyei hajdukkal akad össze, megrezzenne, mert nem volt tisztában, hogy Somogyország határát átlépte a Sió hidvámnál. A malmos kocsi messziről hallatta zötyögését. A nemes türte a robottal megcsufolt országutját. Gámper plébános ur vendégfogadó házáig meg sem álltak. Az ismerős ismerősként, az ismeretlen az ismerős nevének emlegetésével járt be, hogy segitse az életeknek könnyebb táplálására testált jövedelmet pusztitani.

Ilyen kocsi után Husvéth is bekocogott térdig sárosan s szállást kért a jó Isten nevében. Nem is csodálkozott el, hogy kapott. Az adományozott rét szénáját ugyan nem neki szánták jó táplálásra, de a szelet kenyér, pohár bor után kitünőt aludt benne. Hogy reggel se kelt vándorutjára, nem csodálkoztak el rajta, hanem faaprogatáshoz láttatták a közeledő télre. Amiért meleg ételmaradék járt ki a félemeletes ház gazdájától, tisztelendő Gámper Chrisostomustól, aki délutáni szelid beszélgetésbe elegyedett vele. Eltudakozta létit-voltát s az alázatos feleletekért megkedvelte. Nem fogta, de tudomásul vette ragaszkodó ottmaradását. Belső cselédként erre-arra használta föl s nem rettent meg, mikor hozzábizalmasodón elmondta a désmátlan szőlő kapálása közben, hogy miért lépett meg Marcaliból. Istenes szájjal megfeddette s gyóntatóatyásan elhallgatta.

Husvéthról nem tudtak öreg szülei semmit. Akik révén a veszprémi sokadalmon hirt szerezhettek volna, a szántódi-tihanyi kompon keltek át. Tisztujitásra meg nem jártak Veszprémbe. Hacsak püspöki deputációra nem. De nem a hétszilvafás, hanem a fogatos nagyurak juthattak a bermelines egyházfejedelem elé. Az országban másik országocska területén biztonságban élt. Megszerették, jó paphoz illőn gondoskodott róla gazdája, mikor

rák embertől, kivéve azokat, akik olyan állást töltennk be, hogy elszólásaiknak politikai következményei lehetnének, közjogilag helytelen kijelentéseket hallanunk. A rosszul felfogott politikai érdek szolgálatába szegődött közjogi irodalmat terheli ebben a legsulyosabb felelősség. Ez vezette Lajtán tuli politikai gondolkodást annyira, hogy most, is, amikor a dualizmusra alapitott monarchia nagyszerű erőpróbáját éli, szorongós érzéssel kell értesülnünk minden nem hivatalos megnyilatkozásról, mert el kell készülnünk arra, hogy jogosult nemzeti érzékenységünket sérti. A helyzet ugyanis ez:

1. A közös ügyekről szóló osztrák törvény, ha ellenmondás árán is, látszólagos alapokat nyujt a közjogilag sérelmes szóhasználatra;

2. a vonatkozó osztrák irodalom a lehetetlen elméleteivel, ennek a szóhasználatnak jogosultságát igazolni törekszik.

Nem inopportunus ezt éppen most szóvátenni, legalább is nem inopportunusabb, mint az ilyen felszólalásokra alkalmat adni. Különben is, ha a nagyszerű közös erőfeszitések nem hozzák meg nekünk az osztrák népeknél azt az érzelmi átalakulást, amely a jövőre minden közjogi sérelmet lehetetlenné tesz, akkor ez a küzdelem, ha a legragyogóbb külpolitikai sikerekhez juttat is, magyar szempontból nem érte el a leginkább óhajtott eredményt.

Dr. Horváth Ferenc.

Törvényjavaslat az elesett és rokkant tanitókról. *Jankovich* Béla kuluszminiszter törvényjavaslatot nyujtott be a mozgósitás folytán tényleges katonai szolgálatra bevonult tanitóknak és nevelőknek, valamint azok özvegyeinek és árváinak kivételes ellátása tárgyában. A törvényjavaslat igy szól:

1. §. Az 1875. évi XXXII. és az 1891. évi XLIII. t.-c. hatálya alá tartozó azt a tanitót (nevelőt), aki a mozgósitás folytán tényleges katonai szolgálatra bevonult és a katonai szolgálat tartama alatt vagy annak következtében tizedik beszámitható szolgálati évének betöltése előtt tanitói (nevelői) szolgálatra képtelenné vált, elhalt, vagy eltünt és fel nem található, ugy a saját, mint hozzátartozóinak ellátási igénye szempontjából olyannak kell tekinteni, mintha nyugdijba beszámitható tizedik szolgálati évét betöltötte volna.

Az eltünt és fel nem található tanító (nevelő) nejét és gyermekeit az első bekezdés értelmében megillető ellátást ideiglenesen kell utalványozni mindaddig, amig a férj, illetőleg az atya elő nem kerül, illetőleg halála be nem bizonyult, vagy törvényesen holttá nem nyilvánittatik.

2. §. A hadjáratban résztvett, valamint a hadifogságba esett tanitók (nevelők) ellátásának megállapitásánál hadiév beszámitásának van helye a katonai egyének ellátását szabályozó törvény erre vonatkozó határozmányainak megfelelő módon.

3. §. A jelen törvény az 1914. évi aug. hó 1-ével kezdődő hatállyal azonnal életbe lép és végrehajtásával a vallás- és közoktatásügyi miniszter és a pénzügyminiszter bizatik meg.

A javaslat indokolása kifejti, hogy az eddigi törvények értelmében a tanitók hozzátartozói csak tiz évi szolgálati idő után tarthatnak igényt állandó ellátásra. A törvényhozás sürgős kötelessége, hogy most, amikor hazánk védelmében a tanitók ezrei kockáztatják életüket és testi épségüket, róluk, illetve hozzátartozóikról megfelelő módon gondoskodjék, még pedig a multra visszaható erővel.

Sir az Andris gyerek.

Irta: **Kocsis László.**

Az elboruló ősz nehézszagu, fojtott, haldokló illatát besodorta a novemberi hideg szellő az ablakréseken. Végigsimogatta a kipirult arcokat, megcsókolta a barna, fakó butorokat, incselkedő rossz fiuként megmozditotta a falon függő öreg térképeket s mikor már mindent végigborzongatott, minden lyukba bekukucskált, elillant, mint az elhaló csendes sóhaj.

A tanitó egy percre elhallgatott és merően, önfeledten ránézett a kiváncsi kis arcokra. Ugy érezte a szemek csillogó rebbenéséből, hogy most valamennyinek fürge gondolata vele együtt a magas, hóval prémezett hegyek között bolyong. Fönn a gránicon. Mintha ezt a sok-sok kerekre tágult csodás szemet, bámuló figyelő szájat, előrecsukló buksi fejet egy kéz igazgatná. Akárcsak a bábszinházban. Csupa katonás, fölfokozott figyelem, csupa egyforma, lázas ütemü szivdobbanás a kis fehérfalu tanteremben.

Közben sántitva megkerülte a vörösbarna asztalt és tovább mesélt:

— Itt álltak az oroszok, nézzétek, itt fönn a hegyen — s pici, vékony pálcikájával mutogatta a széles asztalon elhelyezett terepet, amelyet maga csinált.

Papirmasé volt az egész. Csupa fehérség, hóval boritott vidék. Valahol fönn a Kárpátokban látta ezt a tájat, mikor mult télen ott harcolt. Középen a legmagasabb hegylánc huzódott. Tulnan Galicia szennyes fehér fennsikja, innen már Magyarország. Keskeny völgyek és lapos, görbe hátu dombok, elnyujtott lankások, telehavazott meredek sziklahátak, befagyott, csillogó hegyi patakok szaladtak összevissza rajta. Itt-ott pöttön, szalmafödeles, szegényes viskók, törpe szérük, félig elégett árva kazalok. Messzi-messzi horpadt tetejü, fénylő keresztes, ódon torony ágaskodott a téli dombok mögött megbuvó völgyben. A korszak, hótól görnyedező fenyeseken tul egy nyugalmas felvidéki város zöld háztetőin békésen csillogott a januári verőfény... Melyik város volt? Nem tudta. Csak emlékeit rekonstruálta, egy téli kárpáti táj lelkébe vetődött képét próbálta kidomboritani, megfesteni, kiszinezni.

Még katonákat is csinált. Harcoló katonákat. Viaszból. Volt itt vörös ördög, nagy ádámcsutkás, lekókadt bajuszu népfelkelő, csukaszürke, piros képü, edzett magyar baka, domboru mellü, villogó sisakos német katona. A piszkos-zöld ruhás oroszok tagbaszakadt, erős, szakállas emberek. Mind szőke és enyhekék szemü. Fejükbe lapos sapkát nyomott. Nagyon sokan voltak.

Az ágyukat játékbazárban szerezte be. Ólomból voltak. A szinük barnás, zöldes, csak a csövek csillogtak aranyosan.

A katonáktól nyüzsgő lövészárkokat barna, meg-megszakadó kanyargós csikok jelezték. Hol mélyebbek voltak, hol csak kevés földhányás, amelyen picike fényescsövü puskák pihentek. A messzeségben kiskerekü, apró, filigrán paraszt szekerek és sok-sok ló látszott. A municiókészlet.

— A hegyeken az oroszok álltak s mi lenn voltunk a völgyben. Látjátok? — s rámutatott a patak mentén megbuvó, mély lövészárokra. A hegytetőről ágyuk meredtek alánk. Iromba, szürke ágyuk. Öblös, fekete torkukban föl-fölfénylett egy srapnell. A téli délután csendjét a távolból ideverődő gépfegyverek zümmögő zenéje zavarta. Emlékszem, mellettem állt Kispál János, Andris a te édesapád... akkor már csillagja is volt... odébb, talán a negyedik szomszédom volt Gadó Mihály közhonvéd, a harangozó testvére. Emlékeztek rá, ugy-e? Lehettünk ugy nyolcvanan. Mind népfelkelő. Ismerős még csak egy volt köztük, Lill Ferkó — a szabó.

Már harmadnapja lapultunk a sáncokban. A kemény, füttyös téli szelek csipősre marták arcunkat és kezünket. Szemünkből kicsikart könnyeket rögtön le kellett törülnünk, mert másképp megfagyott volna legördülés közben arcunkon. Nagyon hideg volt. Farkasorditó hideg.

Elhallgatott. Visszabicegett a dobogóra, az asztalon álló terep mögé. Végignézett a gyerekeken. Azok mint apró, édes márványfejek bámultak rá.

Ekkor elkezdte, a visszaemlékezés brilliáns-

---

házas sorban fordult. Az uradalmi tiszttartótól kikeritett neki egy fél jobbágytelket, melyet szántatlan hagyott meg nyavalyásodása miatt öreg Bán Mihály. Odaadta igás barmát az őszi ugartöréshez s adott hozzá magot kölcsön.

— Ha Isten áldása lesz rajt, ötszörösét kapod vissza!

Valami nagyon nem lelkesedett föl Husvéth. Sajnálta a bizonyos jót az ismeretlenért. De Chrisostomus az Irásból tudta, hogy a férfi mellé asszony kell. Keresett neki azt is. A hitvallásáról nagy hűséget tett Szalai Katalint elhozatta a berényi jesovitáktól, kik Kenesén birtokoltak. A szokásos három kihirdetés után egybekeltek. Dolgoztak, huztakvontak, szaporodtak és összeöregedtek. Gyerekeik előtt elemlegették történetüket; már elavult az apa bünössége s nem halványult el anyjuk hitességének tanuságtétele.

— Anyád szereti a földet. A hitit szereti jobban. Én a lovat szeretem. A ló a nemes ember büszkesége. Ha nemes ember volnék, a francia császár ellen kirendültek volna insurgensnek. Igy utcsináló paraszt vagyok. Ha a keszi Bezerédy kocsin gyün utcsinálászkor, a kocsisa kaját: térj ki, paraszt! Ez faj csak.

Félszemü fia áhitatosan bámult rá. Gyerekesen odakérdezett:

— Há lett a nőmössége?

— Elveszött.

— E? Hogy veszött el?

— Hogy? Az apám lovait őriztük a marcali öreg erdőben. Voltunk hatan. Hatan kilenc lovat őriztünk.

— Szép lovak vótak, úgy-e apám? Szebbek, mint a Deres!

— Szebbek-e? Nem voltak szebbek. De voltak, mert kellett a ló. Gyalogoltak vóna a megyei gyülésbe? A nemes nem mehet gyalog. Hát lovat tartott. Mert hogy gyünne az ki, hogy a kardját a sárba huzza?

— Ugy-e apám, elsárosodott vóna akkor a fényessége?

— Épen nem volt fényes. Ritkán került elő, ritkán pucolták. Hajdura nem futotta. Ne beszélj bele! Eltéveszteted.

— A ló se vót szebb a Deresnél, a kard se fényes, milleny nemes vót? A tiszttartó ur lova milleny szép, a kardja ragyog, a vasárnapi misén mindenki a mantillája ezüstgombjait nézi. Ollany szép meggyszin mantillája volt-e az öregpapának?

— Mindig kizökkentesz! Tobákszin volt. De már nem ismerszett meg a szine, vagy viszája volt-e küllü.

A gyerek csodálkozó áhitata lelankadt. A nemes ember irigyelt megtestesülését a tiszttartó vasárnapiasságában látta s az öregapja nem hasonlitott rá.

— Mert az öregapád armalis volt. A király csak kardot adott neki; megparancsolta, hogy menjen a török ellen s mennie köllött. Mind elmentek.

— Hát a német ellen nem parancsolta?

— Nem, mert maga is német volt. A németek császárgya.

A gyerek lelkesedése még lejebb hagyott. A kuruc nótákból ugy tanulta, hogy a németnek nem köll hinni.

— Az apám el-elnézett legeltetés közben felénk, ha nem lehetett innyia, vagy a pincetok felül gyüttek haza, megtekintettek a többiek apjával együtt... Nagy selmák voltunk! A szilisárkányi Venczel Jancsi kötnivalóan uj meg uj játékot talált ki, hogy el ne unatkozzunk. Ha a hiányzott, fülünk, orrunk lelógott. Összefogóztunk. Eldöltünk. Aki alul esett, jajgatott. Bakot álltunk. Szemét kötöttük be a legügyetlenebbnek. Az együgyű Margitaynak szerettük. Azt mindenre rá lehetett szentőnyi. Fagószedegetésre, tüzélesztésre, törökbuzalopásra a grófiból... A szájába is beleengedett köpni. Féleszü volt. Pedig az apja a legmódosabb nemes. Oskolákat is akart vele járatni. Dehát az Isten taszétotta csak a második oskolából maradt ki. Pedig ugyancsak itatta a mestert az apja. A mester be is vette az ételt-italt, hanem a Jankó feje attól csak nem akart tellenyi.

— Ujany forma lehetett a, mint a Filó Jóska.

— Dejszen, ennek legalább a dologra, huncutságra van esze. Hanem annak nem volt elevensége. Tedd ide, tedd oda volt. Egyszer is ugy kardlapozott le az aptya bennünket róla; éktelen sivalkodására tartott arra, mint a vadkan, ha vackán csikos malacaira hág a vadász. Elvert kegyetlenül bennünket! A Venczell Jancsi is csak messziről merte utána kiáltani, hogy a nemes ember gyerekén ejtett hatalmaskodásáért tartsa fényesen a penészes máriásait.

— Gyere idébb, majd kifényesitlek! Hanem a messziről gorombáskodáson tul nem mert lépni.

A lovak legeltek tovább. Sejtették ösztönükkel, hogy ugy lesz, mint tavaly. A gazda télire lusta gyüjteni. Nemes ember nem dolgozhat. Azért a paraszt. Dehát nekik nem volt csorvaszuk. A Margitay apját kivéve. Ettek a lovak télre is. A bundájuk megnőtt. Ha fütöt nem kaptak abrak alakjában, a bundát növesztették. A szétugrasztás után a Margitay-gyereket nem akartuk semmi szin alatt se magunk közé fogadni. Könyörgött, sompojgott körülünk szegény feje. Bosszut akartunk állni az apjáért.

— Nem vagy közénk való! Rongy ember vagy! Bőgsz, hogy az apádat idecsalod a nya-

ként ragyogó képeibe elmerülve. Hévvel, melegséggel beszélt.

— Harmadnap este megjelent közöttünk a hadnagy ur. Beszédet tartott. Éjszaka támadás lesz, mondta. Reggelre mienk az a hegy, ugy-e emberek? Nehéz munka, messze a hegycsucs, sok a muszka, még több a golyója, de nem szabad csüggednetek. Ti vagytok most a végvári legények itt a honi föld határán. Ti rátok figyel a csöpp magyarság a a Duna-Tisza közén, a tuladunai lankásokon. Ti vagytok most a szikla, melyen megtörik az ellenség ereje; ti vagytok a magyarság védőbástyája, ti értetek, a ti bátorságtokért imádkozik a maroknyi otthonszakadt magyarság.

Nagyon szépen beszélt. Mi mind sirtunk és lelkesedtünk s ujjongtunk a szabadságért és drága hazánkért.

Éjfél után megszólaltak az öreg ágyuk. A mi ágyuink. Fölöttünk huztak el a süvitő, brummogó fényes csóvák egyenesen az oroszok hegyen ásott árkai felé. Nem vártunk tiz percig, jött a hadnagyunk. Vezényelt. Csupa harci tüz és győzelmi láng csapott fel szavaiban. Előre, előre, szuronyt szegezz!... Egy pillanat alatt talpon voltunk s mint rohanó, irgalmatlan szélvész, neki a havas hegynek. Az éjszaka koromsötét volt. Az apró felvillanó puskatüzek és az ágyucsövek torkában föllobbanó láng néha beragyogta a járatlan havas hegyoldalt. Ilyenkor összenéztünk és körültekintettünk. A szabad téli éjszakában mindegyikünk ugy érezte, hogy csakugyan a mi akaratunk, erőnk, bátorságunk a magyarság védőfala. Körülbelül a hegyoldal közepén törtettünk, mikor az oroszok hirtelen ránkzuduló puskaropogására először megtorpantunk.

— Földre, fődözéket! — adtuk egymásnak tovább a hadnagy parancsát a hideg havon elnyujtózkodva.

Mind lefeküdtünk. Vánkos formára havas, göröngyös, kemény földet takaritottunk össze. A puskánkat ráfektettük. Fülünkig lehuzott sapkánkat fejünk bubjára vágtuk, hogy jobban lássuk az orosz puskák megcsillámló fényét. Kis szivalaku, rövid nyelü ásónkat is fejünk fölé tartottuk pajzsként. Az orosz golyók szaporán zenéltek. Sipitó, magas hangon fütyültek a csontkemény, metsző hideg levegőben. Valamennyi hátunk mögött csapódott le s a fagyott havon át apró szisszenéssel furódott a földbe.

A tanitó megint abbahagyta. A terep fölé hajolt s egyenkint elfektette az apró viaszkatonákat a hegyoldal közepén a fődözékek mögött. Közben mondott egy-két szót.

— Igy ni... itt feküdt a hadnagy ur... itt Andris, az édes apád... itt én... Még senki se hiányzott közülünk.

És motozott, dolgozott a keze.

— A mieink ágyuzása mindig hatalmasabb erővel hangzott föl. A sziklákhoz verődött ágyudörej ugy keringett, búgott, erősödött, majd elhalkult a téli éjben, mint mély orgonaszó gyászmisékkor. Mikor láttuk, hogy minden orosz golyó mögöttünk csap le, ujra felugráltunk, előre szegezett szuronnyal, zakatoló szivvel, zihálva rohantunk. — Csak előre... előre... fiaim! — hallottuk a hadnagy tompa, elnyujtott szavát. — Előre... előre... suttogtuk mi is, mikor egy-két fáradt sóhaj szakadt föl mellünkből. — Magyarok vagyunk... előre... honvédek vagyunk... magyar katonák!

Elől a hadnagy kivont karddal, utána mi.

Már hajnalodott és a téli reggel szürkesége bontogatta fátylát, mikor észrevettek bennünket az oroszok. Száz lépésre voltunk a lövészárkuktól. Sortüzet kaptunk. A hadnagyunk lebukott a hóra. Szó nélkül. Kardja kihullott kezéből s néma arcával megcsókolta a vérrel befestett fagyos havat. Megdöbbentünk. Mintha megdermedtünk s tétlen szoborrá váltunk volna. De a másik pillanatban már iramban rohantunk, futó förgetegként, száguldó vihar módjára.

Egy óra mulva mienk volt a hegy.

Nagy csend következett. A gyerekek ámuló szemeikkel a pupos, fehér hegyet nézték. Eközben a tanitó háromszinü selyemzászlócskát tüzött ki a csucsára s a győző, sugárzó arcu viaszkatonákat az orosz lövészárkokba állitotta. Egy sárga, törpe földhányásra fenyőforgácsból összeácsolt keresztet szurt.

— Itt nyugszik a hadnagy ur, — mondta könnyesen és hallgatott. Emlékeibe temetkezett.

A gyerekek is hallgattak. S csak arra figyeltek föl, mikor a kis iskolaszobában a csend, a sóhaj és harci dicsőség szép zenéjét siró hang tette fájóvá. Az apró fejek fölemelkedtek, a szemek hátratekintettek, oda, hol Kispál János fia, az Andris gyerek zokogott keservesen, szőke fejét az iskolapadra szoritva.

A sirásra a tanitó is fölneszelt.

— Miért sirsz, Andris? — kérdezte.

— Tanitó ur kérem szépen, az édesapám... nincs... a katonák között... elmaradt a hegyoldalon... most itt fekszik... ni, mint egy halott — szepegett Andris s könnye lassan, csendesen folydogált a barna, tintás falusi padon, mint picike ezüst patak.

S Kispál János, a népfölkelő ott feküdt a hegyoldalban, fődözéke mögött, két karjára hajtva halvány magyar fejét. Puskája kissé félrecsuszott, mintha kiesett volna ernyedt kezéből.

A vakitó fehér havon a tanitó kiskertjéből behulló őszi napfényben olyan volt, mint egy igazi halott katona.

Amazonok.

Irta: **Szeberényi László.**

A világháboru forgataga sok mithikus, költői eszmét valósitott meg a nagy harcok szinpadán. Megelevenedtek az őskori mondák mithikus alakjai, melyekkel itt-ott a közép- és ujkor történetében is találkozunk: az amazonok, a nőkatonák. A lelkesedés, a fanatizmus, a kétségbeesett erőlködés, a pusztulás tudata még asszonyokat is fegyverbe szólit, hogy segitsenek a férfiaknak.

Az okok sokfélék lehetnek, melyek a nőket is a viharverte lövészárokba állitják. Szerbia katasztrófája alkalmával — mint többször olvashattuk — nagyon sok asszonykatona ragadott fegyvert, mert az a szörnyü fanatizmus, mely a durva szerb népen uralkodik és a végpusztulás előérzete mindenkit ösztönszerűleg az utolsó haláltusára késztetett.

E nagy küzdelem hasonló lehetett a középkor ama magyar asszonyainak merészségéhez, kik a várainkat ostromló török katonákra forróvizet öntöttek, köveket zudítottak és a férjek mellett hősiesen harcoltak; de csak a hasonlat állhat meg, mert azok hősiességét a siker jutalmazta, de ezek vad fanatizmusát és elkeseredett halálküzdelmét az igazságos itélkezés legyürte, hogy Szerbia katasztrófája teljes legyen.

Olvasom, hogy Angliában a szüfrazsettek katonáskodnak, persze csak a sporttelepeken; lövészárkot ásnak, gyakorlatoznak, katonaruhába öltözködnek, szóval kipróbálják a háborut, ha egyáltalán azt csupa sportkedvelésből kipróbálni lehetne. — Persze az ilyen hölgyek csak annyiban használhatják az amazon nevet, amennyiben az bármely hölgyre is alkalmazható, aki vivással, vadászattal, lovaglással és egyéb, inkább férfiaknak való szórakozásokkal, sporttal foglalkozik.

Az angol hölgyeket akkor még jobban tulszárnyalják orosz kollégáik, akik közül többen elkisérték férjüket a harctérre, férjük oldalán küzdöttek a csatatérek lövészárkaiban, nem pedig otthon, a sportterek árkaiban. Nemrég Komaromban ápoltak egy sebesült orosz foglyot, akiről kitünt, hogy a gyenged nemhez tartozik; férjével együtt ment a harctérre, férje elesett, a nő pedig sebesülten fogságba került.

Mint a lapok többször emlitették, főleg a lengyel nők között találkozott nem egy, aki fegyvert ragadott hazája felszabaditásáért. Nincs a történelemben nép, mely annyira érezte volna az elnyomatás és leigázás nagy fajdalmát, mint a lengyel nemzet. Érzékeny, finom lelkü nép, telve kulturával, a felszabadulás türelmetlen vágyával; nem feltünő tehát, hogy épen az előkelő és magas iskolázottságu nők közül többen a csatatérre sietnek, mert

---

kunkra a pinceszerről! Ereggy a csorvaszok közé, ott hatalmat vehet apád érted; itt nemesek vannak. Ide ne gyüjj, mert leütünk, beverjük a fejed. A Venczell-gyerek a bicskáját is megmutatta, hogy belevágja és ugy vesz elégtételt, csak merjen közéjük keveredni. Kolompos volt, hallgattunk rá. De azért nem esett Margitay a fejelágyára. Tudta, mivel lehet lekenyerezni az éhenkórász nagyszájut. Lopott neki dohányt, meg szilvóriumot. Korán kihajtott a legelőre s megvesztegette. Az apja is odaadta a menybéli jussát másfél meszöly borért. Mire odavergődtünk, már nagyban szutyakolt s bejelentette a békepontokat: Ezentul mindenben alázatosan engedelmeskedik Margitay és hogy ezentul nem csicsókalevélből, meg iszalagból dohányoznak, hanem Venczell tartja el őket az apja törökdohányából... Az akasztófa azért egy-egy szippantást engedett végigkóstolnunk. A tűz égett. Csipős üszi üdők jártak. Hóharmatlepte a lapságot. Hogy ne fázzunk, megint tanátunk ki ujmódi játékot. Izéket, gazt téptünk össze, asztán egy-egy lefeküdt hanyat, sorba. A másikak pedig egyenként ráhasaltak azok saruja talpára, rátenyerültek azokéra. Asztán kirugtuk egymást komendérozésra, hogy ánc, cváj, dráj!

— Hászen a csillagrugás! — ásitott a félszemü gyerek.

— Az a, csillagrugás. Aki nem tudta áncvájdrájra kihajéntani, azt kegyetlenül elfeneköltük.

Dehát minden ujságot eluntunk. Késztettük a Venczel Jancsit, hogy tanájon mást! Nem mondatta kéccer se. Futott a tisztás felől a legnagyobb tölgyfának. Diadalosan orditotta: utána! Vakon mentünk volna akár tüznek, viznek vezet. A tölgyfa alatt megáll: gyerekek, e lesz ám a kunct! Ide füleljetek, mondja nagy kevéllen. A Margitay fölfekszik hanyat erre az ágyra. Mintha e nagy tenyéren fekünnél, ugy vedd. Lehuzzuk. Amikor rajt lesz áncvájra fölereszt jük.

A gyerek huzódozott, de avval győztük, leginkább a Venczell-gyerek, hogy nem veszük be a kompániába egy ökörért se. Ráállt a szavunkra. Lehuztuk az ágat. Nyöszörögve ráfeküdt a gyerek. Annyira, amennyire begyakoroltuk az eccerretevést. Venczell diktálja. Elereszt jük a földre huzott galyat hanyattfektünkből. Mint az acél, pattan ki az ájerba. Fölveti a gyereket. Bukfencezik a levegőégben, mint a hógörgeteg. Röhögünk rajt nagyot és csufolodó szókat kiabátunk utána a repülésről, komédijáról, gimnásztikáról. A gyerek egyet nyekkenik. A föld tompán puffant, mint a jó bunda. Meg se rugódozott, csak elterült, elmájászkodott. Csufolódva ráztuk, ha jól emlékszek, a Venczel rugott is rajt. Valamit nyöszürgött szegény feje, fönakadtak szemhéjái. Tátva maradt száján kibuggyant a vér. Véres rongyként, szétmálva feküdt pár minutum alatt. A csufolódás szánkra fagyott. Csönd lett, nagy csönd. Asztán eccerre sirva fakadt egyikünk és okolta a Venczellt. Asztán mindig többen okultuk. Az megkeményedett, mint a szélre tett bőr. Renyhén ránditott a vállán:

— Az apját megboszultuk. Itt van a szerelmetes magja!

Neki estünk, hogy vállalja magára. Nem vádolta. Aszonta, együtt örültünk, mulattunk, szenvedjünk együtt.

— Hogyan? tudakoltuk a vén kamaszt.

— Hogyan? Világgá bujdosunk. Különben kötél jár a nyakunkra. Fölakasztanak bennünket. — Ugy bőgtünk, mit a marha. Keményen ránk förmedt:

— Sipákoljatok, itt érnek bennünket s elcsipnek, asztán majd kiszelel benneteket a bujti szél, tudom. — Se szó, se beszéd, megindult Kéthelynek a nagyberekbe... Egyenként követtük.

A nádasba csak elcsavarogtunk valahogyan; mikor a megyei utra értünk, bizony ránk teremtett a haramia, hogy széledjünk annyi felé, ahányan vagyunk, mert eddig már hire futott az esetnek és csapatban ugy elfognak, mint a borjut. Szétmentünk. De előbb ü hagyott el bennünket bucsuzatlan. El is fogták két esztendeje a Bogár Pali betyáraival. Valahun eddig vasat csörget. A többiről nem tudok. Éngem ide vezérelt a jó Isten. A plebánus ur fölfogadott. A többi is csak jót érdemült, mert gyerekésszel hallgattunk a Venczellre, aki elhagyott bennünket a veszödelemben. A plebanus ur — Isten nyugosztalja haló porában és adjon nékije örök világosságot — emeld meg a süvegedet fijam a neve hallatára! — megszeretött. Az apám se volt jobb hozzám! Eccer igy szól nekem:

— Te gyerök, mit csinálnál te, ha aszondanám, hogy itt egy félhely szesszió?

— Alázatosan megköszönném a jóságát és nem fogadnám el.

— Nem-e, diktum-faktum kölke! Hát asztán mért nem?

— Elvagyok én a plébánus ur kenyerén, nagyon jól.

— De ha mégis?

— Ha épeg köllene is, mitévő lennék vele? Se igám, se házam, akiben összehuzódnék, de még csak a sincs, aki összefoltozná-öltené a göncömet, ha laszakad fulam.

— Ehá, ebadta gyereke! Csak épeg ez hiányzik? Minden meglesz. — Avval otthagyott.

— Má ugy véltem, tán el is feledte, mikor elém áll:

— Kit vönnél el, te János?

a világháboruban dönti el a kard az ő hazájuk sorsát is.

Amióta emberek élnek és küzködnek egymással, azóta bizonyára a nőben is él az a vágy, hogy a család nyugalmából kilépve, néha a véres küzdelmek szinterén mutatkozzék. Ennek lehet eredménye az amazonok ősrégi mondája is.

Hogy voltak-e pusztán csak nőkből álló — akár csak kisebb — országok is, az teljesen bizonytalan. A monda tárgyát megerősiteni látszik a történelem. Strabo beszél a kaukázusi asszonyokról, akiket görögül amazonoknak, mell nélküli asszonyoknak neveznek, mert kicsi korukban a jobboldali mellrészt az anyák kiirtják, hogy a jobb kéz akadálytalanul mozoghasson; csakis a vadászatnak és harcnak élnek, férfiakat nem türnek meg maguk között. Hogy nemzetük ki ne pusztuljon, a szomszéd államokban kötnek rövid időre a férfiakkal házasságot; ha fiu születik, megölik, vagy az apának elküldik, ellenben a leányokat a mellcsonkitás után gondosan felnevelik.

Amerika felfedezése alkalmával is találtak az Amazon folyó vidékein vadul harcoló és a fehérek ellen védekező nőket, akikről a folyót is állitólag elnevezték.

Duncan, a hirneves afrikautazó angol irja élményei közt, hogy a Dahomey-i néger király 6000 asszonyból álló ezredeket tart fenn; a nők mint katonák vannak felszerelve és katonai szolgálatot teljesitenek.

A történelemben azonban sok jeles asszonyt találunk, aki fegyverrel nagy szolgálatokat nyujtott hazájának. Franciaországnak óriási hasznára lenne egy második Jeanne D' Arc szerepe, aki megmutatná népének, hogy méltó-e hozzá Anglia szövetsége. Az orleansi szüz nagyszerű példakép a világtörténelemben a hazáját fegyveresen szolgáló asszonyok előtt.

A „Bibliothek der Unterhaltung und des Wissens" c. folyóiratban Alfred Stelzner érdekes kulturtörténeti képet közöl a világtörténelemben kiváló nevet szerzett nőkatonákról, akik közül néhánynak kalandos élete rendkivül figyelmet érdemel a béke Amazonjai részéről.

Egy merész és szépségéről is hires francia hölgyet említek első helyen, Labé Lujza lyoni kisasszonyt, aki csupán kalandvágyból öltötte magára a katona-ruhát; a 16. század francia kiváló szellemeinek egyike, aki klasszikus műveltséggel dicsekedhetett; görög, latin, olasz és spanyol nyelven társalgott a házában összejöveteleket rendező művészekkel és tudósokkal; szenvedélytől áradozó elegiákat irt. Perpignan várának ostrománál rettenthetetlen bátorságával tünt ki.

Schellinck Mária Gentben 1792-ben besorozztatta magát a francia hadseregbe, egy csatában hat sebet kapott és Napoleon hadnagyi rangra emelte és a becsületrend keresztjével vonult 1807-ben katonatiszti nyugdíjba.

Azonban, mint mindenhol, ugy e téren is a németek tudnak legpompásabb neveket elősorolni.

Lührung Anna 1814-ben lépett a német hadseregbe; lány voltát gondosan eltitkolta és bajtársai gyanuját bátorságával és nagy merészségével igyekezett leküzdeni. Egy alkalommal a századnak egy folyón keresztül fektetett deszkán kellett egyenként átlépegetni. Hogy példát mutasson, de még inkább, hogy a katonák gyanuját neméről elterelje, a jéghideg vizbe ugrott és derékig gázolva jutott a tulsó partra, miközben nevetve kiáltá: „Egy bátor katona nem fél a viztől." Mikor néhány bajtársa incselkedni kezdett vele egy alkalommal női volta miatt, merészen mondá: „Hát fogadjunk két pint borba, hogy nem igaz!" Azzal bevezette bajtársait egy vendéglőbe, bort rendelt, aztán az öklével dühösen az asztalra vágott és igy kiáltott: „Igyatok gyerekek, a bort most én fizetem, de gazember legyen, aki még egyszer gyanakodni mer!"

Később Anna kisasszony nyugdíjba ment s midőn előkelő társaságokban, sőt nem egyszer a berlini udvarban is, megjelent, csodálkozva tekintett mindenki az elegáns hölgyre, aki egy vadászzászlóalj közembere volt még nem régen.

A 19. század elején a német hadseregnek egy másik előkelő és hősi halált halt amazonja tünik fel: Prohászka Eleonóra. Atyja Potsdámban a városi zenekar tagja volt; a 28 éves Eleonóra kisasszony Nostitz őrmesternél, a későbbi hires szász miniszternél, jelentkezett katonai szolgálatra, természetesen német gondosan eltitkolva. Bajtársai főleg amiatt gyanakodtak az ő „Guszti" barátjukra, hogy nagyon magas hangon szokott énekelni; persze mindig azt mondogatta, hogy nem a hang teszi a bátor katonát.

1813-ban a Göhrde melletti csatában sulyosan megsebesülve, a nagy titok kitudódott és a hős hajadon néhány hét mulva Dannenbergben meghalt, ahol később sirja fölé nagyszerű emlékszobrot állitott a kegyelet.

Hogy még néhány nagyszabásu példát emlitsek az amazonok' történetéből: Buchholz Mária 6 évig katonáskodott; 75 éves korában halt meg Charlottenburgban 1866-ban.

A mult század elején a kőnigsbergi születésű Gronert asszony 2 évig szolgált egy huszárezredben.

Több csatában részt vett Schulz Dorottya kisasszony, aki 1865-ben Frankfurtban 85 éves korában fejezte be babérkoszorus életét.

Egy angol hajóskapitánynak a neje Petersen Károly néven szolgált a porosz hadseregben mint huszár; őrmesteri rangig emelkedett, egy csatában vállán megsebesülve, a titok kitudódott és III. Frigyes Vilmos sajátkezüleg tüzte a hős asszony mellére a vaskeresztet.

De a porosz hadseregnek talán legpompásabb jelensége Krüger Zsófia, aki — mint a többi katonahölgyek — nemét eltitkolva, több csatában részt vett, majd megsebesülve a titok kitudódott, de egészségét visszanyerve továbbra is — most már mint ismert nőkatona — hadiszolgálatban maradt, altiszt lett, a vaskeresztteel és az orosz Szent György rendjellel lett kitüntetve, mig végre 1816-ban Köhler Károly ulánus altiszt a berlini helyőrségi templomban nagy katonai ünnepségek közt nőül vette és igy történt a haditörténelemben ama páratlan esemény, hogy két porosz altiszt házasságot kötött egymással. A hős asszonykatona emlékét hálás nemzete emléktáblával örökitette meg 1863-ban.

Korunk modern nevelésű és kalandos hajlamu asszonyai és lányai bizonyára sokszor szivesen kérnének részt a történelem nagynevű amazonjainak dicsőségéből; ha van hozzá anyagi tehetség, ám vadásszanak, lovagoljanak, vivjanak; de — például a mostani világháboruban — nekünk — szerencsére — semmi szükségünk sincs szolgálataikra — a harcterek lövészárkaiban.

A háboru krónikája.

December 19. A Bjelopoljétől délkeletre levő területet megtisztitottuk az ellenségtől. Az e város elfoglalásánál ejtett foglyaink száma 1950-re emelkedett.

Észak-Montenegróban egyik hadosztályunk a legutóbbi négy nap harcaiban összesen 13.500 foglyot szállitott be.

Az orosz harctéren változatlan csend uralkodik.

Tirolban csapataink a Sugana-völgytől északra az ellenségnek a Collo ellen intézett több támadását verték vissza. A flitschi katlanban egyik legelső hadállásukban ujra meglepetésszerűen rohantuk meg az olaszokat. — Görc egy ideig nehéz tüzérségi tüz alatt állt.

A nyugati harctéren lényeges esemény nem történt.

December 20 Montenegróban az üldöző harc kedvezően folyik. Tegnap mintegy 800 montenegrói és szerb foglyot szállitottunk be.

Az olasz harctéren a helyzet változatlan. A Monte San Michele északi lejtőjén az esti órákban az olasz gyalogság két elszigetelt előretörését visszavertük.

Az orosz harctéren helyenként tüzérharc volt.

A nyugati harctérről nincs különös jelenteni való.

December 21. Kövess tábornok csapatai rohammal vették be az ellenség erősen kiépitett hadállásait a Tara kanyarulatánál Bjelopoljétől délnyugatra és Godusa-nál, Beranetől északra. A Tara mentén folyt harcban 3 hegyi ágyut, 2 tábori ágyut és 1200 puskát zsákmányoltunk.

Az orosz harctéren nincs különösebb esemény.

A nyugati harctéren a német tengerparti üteg tüzelése elüzött ellenséges monitorokat, amelyek tegnap délután Westendét lőtték.

Az egész olasz harcvonalon mérsékelt tüzérségi tevékenység volt, amely csak a Chiese-szakaszon és a Col di Lana területén vált hevesebbé.

Anafortánál és Ari-Burnunál a törökök teljesen megverték és menekülésre kényszeritették az ellenséget. Katonáik Ari-Burnunál elérték a tengert. A zsákmány mérhetetlenül nagy. Sürü köd lehetővé tette, hogy az ellenség elmeneküljön, a nélkül, hogy nagyszámu foglyot hagyott volna hátra.

December 22. A montenegróiak ellen folyó üldöző harc során tegnap rohammal ismét elfoglaltunk egy ellenséges hadállást Beranetől északra.

Rafalovkával szemben a Styr mellett egy orosz földerítő osztagot szétugrattunk. Egyébként helyenként tüzérségi harc folyik.

A tiroli déli harcvonalon a tüzérségi harc tovább folyik. Két olasz századot, amely éjjel a Monte San Michele felé irányuló előretörést kisérelt meg — megsemmisitettünk.

Hulluchtól nyugatra egy német osztag elfoglalt egy angol futóárkot és éjszakai ellentámadást visszavert.

December 23. Ipeknél ujabban 69 ágyut zsákmányoltunk, amelyeket a szerbek elástak. Ez a szám alighanem még jelentősen emelkedni fog.

Az olasz tüzérség tevékenysége a tiroli déli arcvonal ellen tovább tart. A többi harcvonalakon is helyenként elszigetelt tüzérségi harc.

— Nem tudok mit felelni, alázatossággal megkövetem.

Elsorolta: Jó lenne ez? Jó-e amaz? Mindre akadt kifogásom.

— Hát aszongya, kit akarnék?

— Messze van az; magam se tudom, hun. Talán már föl is kontyolták. Szegény anyádra értettem. Addig faggatott, hogy kibökkentettem a szivemenvalót.

Nagyot nevetett.

— Tudta ű, aszongya, csak ki akart fundálni. Egészen az ő szándéka szerint válaszottam. Anyád akkoriban járt a parókiára, hogy ki akar körösztölködni. Eccer is a miséről vitték el, amikor le akarta tenni a hitvallást. Berontottak az apja, meg a sógora és erőszakkal, kivitték. Megint megjelent egy eszendő multán, kijelöntette, hogy ű a kathólikus hitre akar térni. Epen itt járt a berényi jezsuita páter, hogy apja, anyja, rokonai ne akadékoskodjanak, kocsijára ültette és elhajtatott vele, meg a tanuival. Hogy ki ne verjék szegényből a jó szándékot, a vörösbarátok belső szolgálónak megtartották.

A piébános urral gyakorta megkerestük a vörösbarátokat. Módját ejtettem, hogy szólhassak anyáddal. De eccer csak eltünt. Kérdezni röstellettem. Kerestem a szememmel mindehun. Hát a piébános ur mondta, hogy a parragi uradalomba vitték ki a tisztartóékhoz. Aztán igy kerültünk össze.

Ásitott a gyerek. Ásitott az öreg is. A foltos, fényes bundát alóla a derekára huzta. Beleburkolózott. A feje alá igazitott egy nyalábnyi buzakuszálékot és rábámult a csillagok ragyogó világára. Olvasni próbált belőlük . . . Ébren nem birt betűzni a hieglrifekből. Ősei pogányos rovásiráshoz szokott varázslatos szemére fátyolt vetett az álom s álmadott, a jövőbe vesző tekintettel. A nemesség földetlen gőgössége feloldódott valami pogányos talajimádássá.

Jó, földimádó parasztta töri felesége . . . A fia, a félszemű parasztgyerek megint sehonnai dologkerülő pincelakóvá, kocsmatöltelékké aljasul s fuvarozgat, de nemessége kitör egyenes szókimondásában s elöljárósági tisztéről is lemond, mert igazságtalanságot, csalást nem tudja elnézni . . . Az unokája ráüt mindegyikükre. Fiából az egyenes lélek, szókimondást, belőle a földszeretetet örökölte, . . . Szabad, független, magaura parasztta nő, kinek a lelke kövéredik egy-egy más kezén tönkre jutott birtoktest megvásárlásánál, nevére telekköltetésénél, aki a fiát urnak tanittatja, hogy a becsülettel megszerzett vagyon szét ne darabolódjék igen, hogy az elveszett nemességet helyettesitse a családból kelt urfia . . .

A nagy kajla bajusza megrándult . . . Jóleső, széles parasztmosoly terült szét rá. Az ég peremről fellépett hold is segitett tótosan, a csillagok pedig boldogságosan pislogtak hamiskás, hunyorgó szemükkel.

Husvéth meghorkant. Föltámaszkodott. Szétnézett a szabad ég alatt. Nyugodt, mély lélekzetes gyerekére tévedt a szeme. Szébe öltött álma. Megütközött arccal nézte, mert tiszta birtokra telekölt adósságok bántották. Mégis kiderült a mélykék árnyékba borult tekintete. Emelkedett rá a fény, mint a teli hold az égre. Kemény vonásai lágyra bársonyodtak. Lehajolt tékozlónak álmodott fiához s megcsókolta benne erős, érzéses csókkal az unokáit, a maradékait és pátriárkásan megáldotta . . .

Köszönetnyilvánitás.

Mindazoknak, kik felejthetetlen jó Margitunk halála okozta mély fájdalmunkat részvétükkel és a temetésen való megjelenésükkel enyhiteni szivesek voltak, ez uton mond köszönetet

Özv. PAPP JÁNOSNÉ és családja.

IRODALOM.

* **A „Vasárnapi Ujság“** minden száma gazdag tartalommal jelenik meg. A „Vasárnapi Ujság“ előfizetési ára negyedévre 5 korona, — a „Világ-krónikával“ együtt 6 korona. — Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság“ kiadóhivatalában (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám). Ugyanitt megrendelhető a „Képes Néplap“, a legolcsóbb ujság a magyar nép számára félévre 2 korona 40 fillér.

* **Az „Élet“** szépirodalmi és művészeti hetilap, (Szerkeszi Andor József) gazdag tartalom, érdekes és aktuális képek egészitik ki. A kitünő lapot melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, I. Fehérvári-ut 15. — Előfizetési ár félévre 10 kor. Mutatványszámot készséggel küld a kiadóhivatal.

* **A „Borromeus“** hitszónoklati folyóirat (Győr évi előfizetése 12 kor.) XXX-dik évfolyamának legujabb száma karácsony ünnepétől január végeig eső vasár- és ünnepnapokra, Szilveszter-estére közöl tartalmas, korszerü és gondosan kidolgozott szentbeszédeket.

Anyakönyvi kivonat.

— 1915. dec. 14-től dec. 20-ig. —

Születés.

Nagy István kocsis és Szabó Etel leánya Anna r. kath. — Horváth János cs. és kir. 48. gyalogezredbeli törzsőrmester és Tóth Julianna fia József Vilmos Ferenc r. kath. — Csomai Kálmán kisbirtokos és Csomai Erzsébet leánya Anna Margit r. kath.

Halálozás.

Fekete Gyula katona 29 éves 1915. március 25-én hősi halált halt. — Zamojski Mihály katona g. kath. 32 éves 1915. május 7-én hősi halált halt. — Werpoler Sámuel katona izr. 20 éves 1915. május 22-én hősi halált halt. — Wéber József katona róm. kath. 28 éves 1915. junius 14-én hősi halált halt. — Nagy Anna r. kath. 1 napos. — Szücs Sándor róm. kath. 12 hónapos. — Siki Antalné szül. Strenner Erzsébet kőmivessegéd neje r. kath. 37 éves. — Bregócs Gyula r. kath. 10 hónapos. — Kéri István pásztor r. kath. 47 éves. — Kis Erzsébet r. kath. 10 hónapos. — Papp Margit fodrásznő r. kath. 30 éves. — Fülöp János napszámos ref. 56 éves. — Csomay Károlyné szül. Horváth Anna csizmadiasegéd neje ref. 54 éves. — Varga István juhász r. kath. 66 éves. — Cseh Dénesné szül. Szpacsek Anna postaaltiszt neje ág. h. ev. 51 éves.

M. kir. posta- és távirdaigazgatóság Sopron.

61246. szám.

Ajánlati felhivás.

A soproni m. kir. posta- és távirdaigazgatóság a veszprémi m. kir. posta- és távirdahivatal elhelyezésére szükséges helyiségek biztositására nyilvános pályázatot hirdet a következő feltételek mellett. A kibérlendő helyiségek összes padlóterülete körülbelül 850 m², amely a következőkép tagozódik: 580 m² a szorosan vett hivatali célokra (mintegy 15 helyiségben), 200 m² főnöki lakásra (4 szoba és egyéb mellékhelyiségek).

A 850 m² padlóterületbe a nem hasznos területek, mint a folyosók, bejárók, klozettek, pince, padlás stb. nem számithatók be.

A kibérlendő helyiségekből mintegy 384 m² hasznos padlóterületnek a földszinten, lehetőleg egy frontban, esetleg megtörve folytatólagosan kell elhelyezve lennie.

A hivatalos célokra szükséges további 196 m² padlóterület, amely távirda és távbeszélő célokra fog szolgálni, ugyszintén a 200 m² padlóterületü főnöki lakás az emeleten, mig a 70 m² padlóterületü szolgai lakás a többi helyiségektől elkülönitve, bárhol a földszinten lehet.

Szükséges ezen helyiségeken kivül a helyiségekhez mérten akkora nagyságu, részben fedett udvar, megfelelő kocsibejárással, amelyen át a postakocsik kényelmesen be- és kijárhassanak és hogy a csomagok fel- és lerakása még esős időben is a csomag épségének veszélyeztetése nélkül megtörténhessék. Szükséges továbbá a helyiségekhez mért nagyságu pince és padlás.

A helyiségeknek a padlótól számitva a mennyezetig 4 méter magasnak, ujonnan épitendő helyiségeknél pedig a földszinti kezelési helyiségeknek 5 m. magasnak kell lenniök.

A szükségelt 850 m² padlóterületü helyiségektől nem nagyon eltérő nagyságu helyiségekre vonatkozó ajánlatok szintén versenyképesek.

A bérlet a fenti helyiségekre nézve 1916. évi november hó 1-től kezdve tiz (10), esetleg több évre köttetik meg akként, hogy a bérlendő helyiségek teljesen használható állapotban 1916. évi november hó 1-én átadandók lesznek.

A szerződési tervezet a veszprémi 1. sz. posta- és távirdahivatalnál a hivatalos órák alatt megtekinthető. Ugyanitt szerezhető be az ajánlati felhivás és a vonatkozó ajánlati lap is.

Az ajánlatokat legkésőbb 1916. évi január hó 31-én déli 12 óráig kell benyujtani a soproni m. kir. posta- és távirdaigazgatósághoz.

Az ajánlat 1 koronás, az ajánlat mellékletei pedig 30 filléres pénzügyi bélyeggel ellátva, lepecsételve a következő felirattal ellátott boritékban nyujtandók be: *„Ajánlat a veszprémi m. kir. posta- és távirdahivatal céljaira szükséges helyiségek bérbeadására.“*

Az ajánlati tárgyalás napját megelőző napon, vagyis 1916. évi január hó 3-án déli 12 óráig 400, azaz négyszáz kor. bánatpénzt kell a soproni m. kir. posta- és távirdaigazgatósági pénztárnál akár készpénzben, akár állami letétekre alkalmas értékpapirokban letenni, amely összeg nem kamatozik.

A bánatpénzről szóló feladóvevény vagy letétjegy az ajánlathoz csatolandó.

Csak az idejekorán beérkezett és szabályszerüen felszerelt ajánlatok fognak figyelembe vétetni.

Az ajánlati tárgyalás eredménye csak a posta- és távirdai vezérigazgatóság jóváhagyása után fog az érdekeltekkel közöltetni és a letett bánatpénz is akkor fog visszafizettetni; éppen azért az ajánlatok felbontásánál az ajánlattevők jelenléte nem kivántatik meg.

Azon ajánlattevő, akinek ajánlata elfogadtatik, köteles lesz 400 kor. bánatpénzét 1000 koronára kiegészíteni, mely összeg mint biztositék, csak a bérbevett helyiségek kifogástalan használatba vétele után fog visszafizettetni.

Az ajánlattevő bánatpénzének ki nem egyenlitése esetén elveszti bánatpénzét és olyba vétetik, mintha ajánlatáról lemondott volna és ha ebből a m. kir. államkincstárra kár háramlanék, ugy az ajánlattevő bánatpénzének elvesztésén felül ezen kárt is megteriteni tartozik.

Köteles lesz továbbá az ajánlattevő, ha ajánlata már kész épületre vonatkozik, azt a posta- és távirdaigazgatóság által készitett és a posta- és táv. vezérigazgatóság által jóváhagyott tervrajznak megfelelően saját költségén átalakitani, ha pedig az ajánlat csak ezután létesitendő épületre szólna, azt az emlitett jóváhagyott tervnek megfelelően felépiteni.

Az ajánlat a veszprémi posta- és távirdahivatalnál kapható ajánlati ürlapon teendő és ahhoz az ugyanott beszerezhető ajánlati felhivásnak az ajánlattévő által aláirt egy példánya csatolandó.

Az ajánlathoz azonkivül csatolni kell az ajánlat tárgyát képező ingatlan telekkönyvi kivonatát és az ingatlan vázlatrajzát, a környező utca, tér és a szomszédos házak, vagy telkek feltüntetésével. A többek részéről együttesen tett ajánlathoz azon nyilatkozat is csatolandó, hogy az ajánlat tekintetében egyetemlegesen felelősek és kötelesek azon megbizottat is megnevezni, aki a társvállalkozókat a kincstárral szemben képviseli, az ajánlat pontos kiviteléért, illetve értesitések átvételére és a kifizetendő összegek felvételére jogositva van.

Nem önjogu személyek, továbbá társaságok és más jogi személyek részéről tett ajánlatoknál megnevezendő azon törvényes képviselő, igazgató, vagy a képviseletre hivatott más személy, aki értesitések átvételére és a kifizetendő összegek felvételére jogosult.

Sopron, 1915. december 17-én.

Kelényi,
m. kir. posta- és táv. igazgató.

Burgonyát
keres megvételre bármilyen nagy mennyiségben
Bergstein Pál Szombathely.

ÓRIÁSI
bajok vannak most a bádogdobozok körül a nagy bádoghiány miatt, ugy hogy gyáramban több izben üzemzavar fordult elő, mert nem tudtam a sokféle nagyságu bádogdobozokat beszerezni. Mély tisztelettel kérem tehát a t. fogyasztó közönséget, hogy bevásárlásainál legyen szives csak az óriási
FEDÁK
cipőkrémet kérni, hogy a szükséges dobozok készitése egyöntetü legyen, mert csak igy lesz módomban tisztelt vevőim óriási szükségletét, dacára a súlyos viszonyoknak, kielégiteni. Az óriási Fedák-
CIPŐKRÉM
ma már nélkülözhetetlenné vált minden háztartásban, mert Háziasszonyaink meggyőződtek arról, hogy ezen kipróbált, jó cipőkrém az összes gyártmányokat felülmulja. — Az óriási Fedák-cipőkrém a nyersanyagok folytonos emelkedése folytán
40 filléres árban
kerül forgalomba, mert sikerült nagyobb mennyiségü, elsőrendü minőségü nyersanyagot beszerezni és igy a háboru előtti kitünő minőségben
mindenütt kapható!
VADÁSZ ZSIGMOND
vegyészeti gyára
Budapest, VI., Lehel-utca 29. sz.

Husárjegyzék
Gősy György
hentesüzletéből
Veszprém, Rákóczi-utca.

I. rendü friss sertéshus	4·80 K
II. rendü friss sertéshus	4·60 „
I. r. zsirszalonna bőr nélkül	6·60 „
Bőrrel	6·50 „
Háj	6·80 „
Friss olvasztott zsir	7·— „

Füstölt husok a legjutányosabb napi áron kaphatók.

Fogászati műterem

Veszprém, Rákóczi-tér 22. sz. Telefon 49. Interurban

Wellner Gyula

régi jóhirű fogászati műterme. Rendelkezésre áll az összes fogászatba vágó műveletekre.

Foghuzás, fogtömés, műfogak, fogsorok.

A szájpadlás nélküli műfogak speciális készitője.

Számtalan elismerő levél.

Tanitóknak kedvezmény.

HIRDETÉSEK

felvétetnek a kiadóhivatalban.

Bakos Kálmán

füszer- és csemegekereskedő, ásványviz nagy raktára

VESZPRÉM.

Telefon: 55. — Sürgönycim: Bakos Veszprém.

Ajánlom az őszi idényre bel- és külföldi csemegeárukat, válogatott füszerek, idei aratásu tea-: különlegességemet. :

Teasütemények, csokoládék, kakaó és gyermektápszerek. Mindennemü hal- és huskonzervek.

Befőttek, lekvárok, Jamsrum, likőrök, cognac és pezsgők, bel- és külföldi borok. - Kávékban nagy : választék. :

Gőzkávépörkölde

Naponta friss pörkölt kávékeverék.

Háztartási és gazdasági cikkek. — Illatszerek. Finom hentesáruk. : Prágai sonka. :

Az Első Magyar Általános Biztositó Társaság

veszprémi főügynöksége

elfogad **tüz-, jég-, betörési, baleset, szavatossági, élet- és járadék-biztositásokat.**

A társaság a legrégibb és legnagyobb magyar biztositó intézet; — biztositéki alapjai meghaladják a 210 millió koronát s igy minden tekintetben a legnagyobb biztonságot nyujtják.

Irodai helyiség: **Szabadi-utca 3. sz.** földszint. Képviseli: **SULY LÁSZLÓ.**

ROLAND FERENC

orgona- és harmoniumkészitő

VESZPRÉMBEN

Ostromlépcső-utca 5. sz.

Elvállal teljesen uj orgonák épitését a legegyszerűbbtől a legdiszesebb kivitelig — pneumatikai rendszer szerint. ORGONÁK átalakitását és hangolását jutányos árban számitom. Iskolák részére HARMONIUMOKAT jó erős kivitelben készitek. ZONGORÁK javitását és hangolását ugy helyben, mint vidéken a lehető legrövidebb idő alatt eszközlök.

Alapittatott 1894-ben — Villanyerőre berendezve

Egyházmegyei Könyvnyomda

Készit a legrövidebb idő alatt és raktáron tart:

a legegyszerűbbtől a legfinomabb kivitelig minden néven nevezendő

KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT

ugymint: röpiratok, füzetek, könyvek, folyóiratok, árjegyzékek, körlevelek, hirdetmények, falragaszok, évi jelentések, mérlegek, kimutatások, gyászlapok, rovatolt táblázatok, névjegyzék, meghivók, eljegyzési és eskütési tudósitások, számlák, cimkék, stb. stb., jutányos árakon számitva.

plébánia-hivatalok és iskolák részére szükséges mindenféle

HIVATALOS NYOMTATVÁNYT

melyek tetszés szerint fűzve vagy bekötve szállittatnak. Hivatalos levélpapirok és borítékok, okmányborítékok mindenféle alakban és szinben. Egy és négyvonalas csinos vizsgalapok, tet-szésszerinti mennyi-ségben. — Kaphatók a legjobb minőségű fehér irodai, ugyszintén fogalmazópapirok.

Postai megrendelések azonnal elintéztetnek.

Telefon 61 **Veszprémben** Telefon 61

Veszprém, Nyomatott az Egyházmegyei Könyvnyomdában. Kiadótulajdonos a Veszprém-Egyházmegyei Könyvnyomda.